

**Noord
Nederlands
Orkest**

**N
V
O**

**jaarverslag
2020**

Noord Nederlands Orkest

Trompsingel 35
9724 DA Groningen
Postbus 818
9700 AV Groningen

info@nno.nu
www.nno.nu

+31 (0)50 3695800

KvK 41011686
BTW nummer NL008843387B01

Contactpersoon

Ingeborg Walinga

 /hetnoordnederlandsorkest

 /hetnnonu

 /noordnederlandsorkest

Fotografie

Mariska de Groot
B-Visuals
Team Horsthuis
Knelis
Irma Galema
Mitch de Pon
Isabel van der Vlugt
Ronald Lowijs
The brandwagon

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
2020 op hoofdlijnen	5
1. NNO programmering, artistieke keuzes	7
1.1 Hoogtepunten	7
1.2 Engagement	11
1.3 Publiek	12
2. Educatie en talent	16
2.1 Onderwijs	16
2.2 Talent	19
2.3 Publiek	20
3. Openlucht en festivals	21
4. Kleinschalige activiteiten	21
4.1 PP-producties	21
4.2 Projectbureau	22
4.3 Kamermuziek	23
4.4 Publiek	23
5. NNO online	24
6. Organisatie in ontwikkeling	30
6.1 Orkest van de toekomst	30
6.2 Organisatie en Fair Practice	32
6.3 Diversiteit en Inclusie	35
7. Financiën	36
7.1 Financiële bevindingen	36
7.2 Vriendenvereniging, sponsors, fondsen, donateurs	41
8. Toezicht	42
8.1 Raad van Toezicht	42
8.2 Governance Code Cultuur	43
9. Activiteitenoverzichten 2020	44
10. Subsidiënten, fondsen, sponsors & samenwerkingspartners	50

Jaar van veerkracht en uitgesteld verlangen

Hoe gaat 2020 de geschiedenisboeken in...

In ieder geval als een jaar dat de vanzelfsprekendheden in ons leven behoorlijk op de proef stelde. In heel korte tijd hebben we ons allemaal moeten aanpassen en -misschien wel tot onze verbazing- ontdekten we ongekennde veerkracht.

In oktober van dit bijzondere jaar nam ik het voorzitterschap van de Raad van Toezicht over van Henk Pijlman, die veel betekende voor het orkest en het Noorden. We blijven hem erkentelijk voor zijn grote inzet, betrokkenheid en bestuurskracht. Ik deel met hem onder meer de grote liefde voor de muziek en de Friese roots.

In de afgelopen paar maanden keek ik met positieve verwondering naar het NNO als modern orkestbedrijf. Van stilstand of stil worden geen sprake. Integendeel. Het orkest slaagde er in mee te bewegen met alle ingewikkeldheid en wisselende maatregelen die het coronajaar met zich meebracht. Kleinschalige activiteiten, zoals het ontroerende pareltje *Solo voor Twee*, streaming van concerten via de regionale omroepen en het Beethovenproject *In vrijheid* voor jongeren. Daarmee is het orkest steeds in beeld gebleven en hebben we ook een nieuw publiek weten te raken. Het orkest benutte de situatie om nieuwe wegen in te slaan. En het publiek heeft ontdekt dat kunst en cultuur niet gemist kan worden. Dat geeft hoop voor de toekomst.

En tegelijk kan ik me goed voorstellen dat musici een groot verlangen hebben om in gezamenlijkheid te repeteren. Dat te moeten missen, snijdt diep. Het raakt het wezen van een orkest: samen de mooiste muziek maken en tot kwalitatief hoogstaande prestaties komen.

Ook kantoormedewerkers werden zeer beproefd in het afgelopen jaar. Ze werden geconfronteerd met steeds opnieuw bijstellen van planningen, begrotingen, projecten, programmering en publieksbenadering. Met bewondering heb ik gekeken naar het schakelvermogen van de mensen achter de schermen.

Namens de Raad van Toezicht bedank ik iedereen voor de getoonde veerkracht, het geduld, het begrip en de flexibiliteit.

En houd het verlangen nog even vast..
Het komt iedere dag dichterbij.
Het moment dat er weer in volle omvang samen gemusiceerd kan worden.
Het moment dat het publiek weer voluit en veilig kan genieten.
Een diepe ontlading van geluk.

Jannewietske de Vries
Voorzitter Raad van Toezicht





2020 op hoofdlijnen

I De grote verschuiving

Het jaar 2020 begon succesvol, met mooie concerten en een goede respons. Tot we half maart werden overvallen door de coronacrisis. Onze normale orkestomvang bleek ineens 'onveilig' en raakte buiten bereik: een schokkende ervaring. We stopten de programmering en het 'grote verschuiven' begon: het afzeggen of verzetten van dirigenten en solisten, de zoektocht naar andere concertdata, naar repertoire voor kleinere bezettingen en naar de ideale 1,5 meter orkestopstelling. Ondertussen contact houdend met het publiek en met alle gedwongen thuisblijvende medewerkers. Gaandeweg vonden we onszelf als symfonieorkest opnieuw uit, met ontwikkelingen die zich de komende jaren zullen voortzetten.

II Naar een hybride programmering

Er ontstond energie voor alternatieven: korte concertprogramma's naast online activiteiten, met veel ruimte voor eigen initiatieven van musici. Toen tijdens de tweede Coronagolf de landelijke richtlijnen strenger werden, bleef voor orkesten het maken van opnames voor streaming of radio/televisie toegestaan. Daar hebben we stevig op ingezet; de geplande radio4-opnames gingen door en we versterkten onze samenwerking met de Noordelijke omroepen. De met hen gemaakte concertopnamen kwamen ook beschikbaar voor zorgcentra en ziekenhuizen in Noord-Nederland. Zo bleef er in 2020 door de alternatieve programma's en opnames toch iets van orkestroutine bestaan. En het leidde tot een versnelde omgang met een hybride programmering: grote producties naast kleinschaliger activiteiten, live naast online, langere termijn naast korte termijn planning.

III Alsnog groot publieksbereik

Het publieksbereik was in 2020 totaal anders dan normaal; het live bezoek aan de zalen en de alternatieve locaties telt mee, maar staat niet in verhouding tot het grote aantal mensen dat online het NNO in huis haalde. Zo hadden onze concerten en activiteiten alsnog een groot bereik, ook bij leerlingen en bij mensen die normaliter geen NNO-concerten bezoeken. Het deed ons goed om het publiek in die moeilijke tijd toch te kunnen bereiken met mooie muziek. Ook met onze vriendenvereniging hadden we veelvuldig contact.

IV Versnelde organisatieontwikkeling

Als organisatie leerden we via Teams communiceren en veerkrachtig reageren op de nieuwe situatie. Er was extra contact met de Ondernemingsraad, de Artistieke Commissie en met de branchevereniging VvNO. Daarnaast was er ruimte voor reflectie en organisatieontwikkeling, voortbouwend op 2019: over onze organisatiecultuur verscheen een onderzoeksrapport en er waren gesprekken over de organisatiestructuur. De coronacrisis bracht het uitwerken van eigen initiatieven door musici in een stroomversnelling. Zeker nu we veel vanuit huis moesten werken, verschoof de aandacht van het orkestcollectief naar de inbreng van individuele of kleine groepjes musici. We creëerden een denktank, een online-redactie en later in 2020 een projectbureau voor musici, waarvan de resultaten in 2021 zichtbaar worden. Met SPOT Groningen (de organisatie achter De Oosterpoort) gingen we een intensieve samenwerking aan, op artistiek en productioneel vlak, ook vanuit het gezamenlijke perspectief op een toekomstig nieuw muziekgebouw.

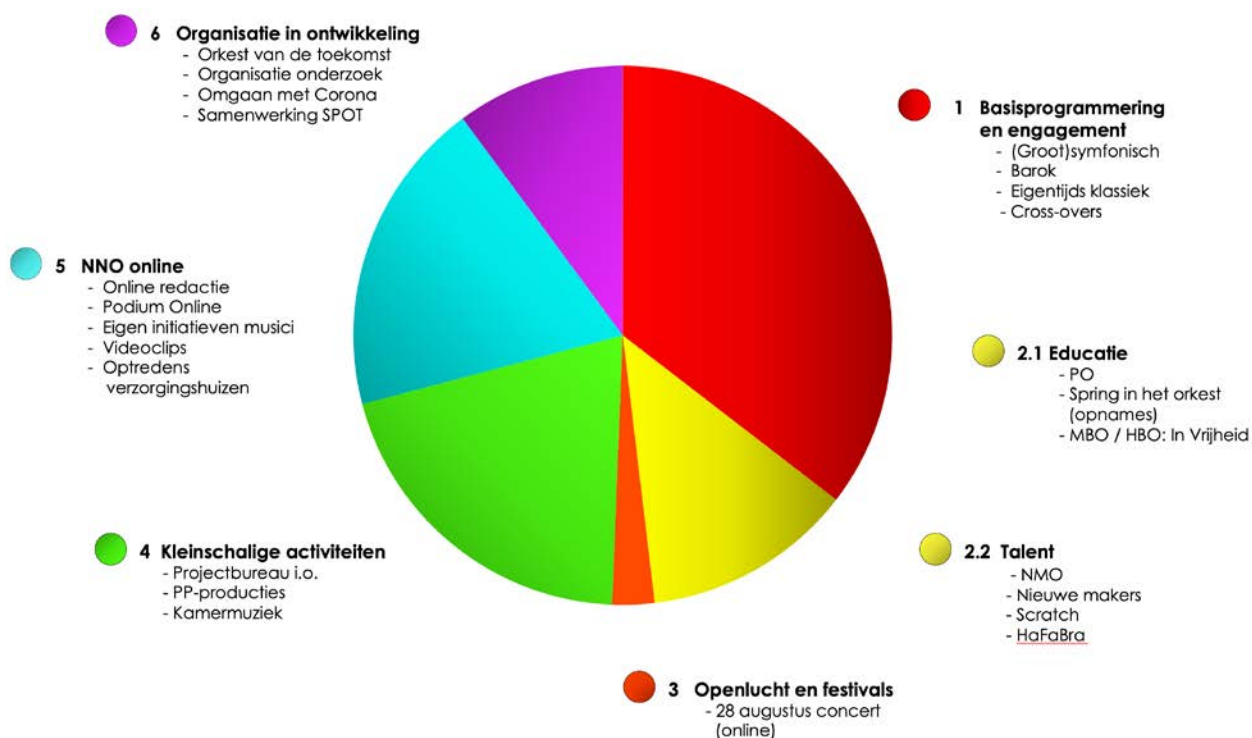
V Financiën | opmaat 2021-2024

Corona had een grote weerslag op de begroting 2020. Voor alle door annulering gedupeerde artiesten en toeleveranciers hanteerden we een eigen coulanceregeling. We zijn erkentelijk voor de steun die we ontvingen van de rijksoverheid. Dat maakte dat we niet hoefden vrezen voor ons voortbestaan en vooruit konden blijven kijken. Doordat we in het najaar vrijwel niet konden produceren en investeren, bleven de kosten echter ongewoon laag en eindigde het jaar financieel positief. Dat is het gevolg van een hachelijk jaar, dat zijn schaduw naar komende jaren vooruit werpt. Voor het herwinnen van publiek, het weer geroutineerd en op volle sterkte kunnen functioneren én het weer inschakelen van meer remplaçanten heeft het NNO de ontstane reserve binnenkort hard nodig.

VI Opbouw jaarverslag 2020

De infographic hieronder maakt zichtbaar wat we in dit bijzondere coronajaar wél hebben kunnen doen. Het jaarverslag beschrijft in de hoofdstukken 1 t/m 6 alle gekleurde 'taartpunten'. In hoofdstuk 7 Financiën volgen ook de werkzaamheden 'achter de schermen', waarmee de activiteiten en de verdere bedrijfsvoering werden gerealiseerd en waar we in 2020 een groot beroep op deden. De oogst van 2020 nemen we mee naar volgende jaren.

NNO 2020 | activiteiten



1. NNO programmering | artistieke keuzes



1.1 Programmeren in coronatijd

2020 was een jaar van telkens weer de programmering moeten herzien. Na een succesvolle start en volle zalen hadden we even totaal geen concerten. Online musiceren kreeg een flinke impuls. Toen het weer mocht spelen we aangepaste live concerten, tot we onze deuren herfst 2020 opnieuw moesten sluiten. We zochten en vonden al doende onze weg.

Toen alles nog kon, en wat niet doorging

De concerten vóór half maart liepen goed. We brachten onze vaste programmering voor breed publiek, zoals het altijd goed bezochte Nieuwjaarsconcert in tien verschillende zalen in Noord-Nederland. En het concert in Vredenburg met dirigent James Judd, waarbij onder meer *het Vijfde Pianoconcert* van Beethoven werd gespeeld, de eerste in een reeks concerten rondom 250 jaar Beethoven. Voor muzikhebbbers werd een

symfonische ode gebracht aan de te jong overleden Zweedse dj Avicii. Op 12 maart stokte het programma, op basis van de landelijke ontwikkelingen rondom het coronavirus. De uitvoering van *de Zesde Symfonie* van Beethoven op 11 maart in Stadskanaal werd daardoor een nog gedenkwaardiger avond.

Het NNO zou in 2020 met de Nederlandse Reisopera *Tristan und Isolde* spelen. Ook zouden we ons na jaren van voorbereiding en fondsenwerving voor het eerst in de NNO-geschiedenis aan *Mahler 8* wagen. Er stonden grote educatieprojecten op stapel en concerten op vele plaatsen in Friesland, Drenthe en Groningen en in de Doelen, het Concertgebouw en Vredenburg. We hadden beloofd op te treden met sterren als Renaud Capuçon, Katia en Marielle Labèque, Mari Samuelsen en Simone Lamsma. Helaas!

De eerste lockdown, het culturele leven in stilstand

Direct na de eerste lockdown kwamen er allerlei kleinschalige initiatieven vanuit de musici op gang, zoals optredens in de eigen binnentuin (de kas-concerten), vanaf het balkon, vanuit de huiskamers, bij ouderen voor het raam en muzikale vlogs. We maakten als orkest een korte film op locatie, ver in het hoge Noorden, met Dvorák's *Negende Symfonie*, *De nieuwe wereld*. Deze clip *The way to the New World* gaf hoop en vertrouwen voor de toekomst. En intussen werkten we achter de schermen flink door. We hielden het orkestbedrijf bedrijfsmatig op orde door alle wijzigingen te verwerken. We riepen een creatieve denktank in het leven en onderzochten welke concerten er door konden gaan, en in welke vorm, met maximaal 30 mensen in de zaal.

De uitdaging lag er vooral in hoe we ons toporkest op niveau konden houden. Al snel werd er een plan gemaakt om het orkest, zodra dit mogelijk was te laten repeteren, binnen alle stringente coronamaatregelen. We moesten onszelf, net als alle andere orkesten, opnieuw uitvinden binnen de 1,5 meter opstelling. Een orkest is eigenlijk één organisch instrument, waar je het liefst zo dicht mogelijk op je collega zit, om de energie te voelen en je collega's te horen. Een orkest ademt letterlijk hetzelfde, in cadans en metrum van de muziek. Pas als je elkaar goed hoort kun je je klank aanpassen en fraseren. Dan kun je je focussen op de boventonen, klank en kleur van je eigen instrument en van het geheel. Dit is veel lastiger als je allemaal ver van elkaar zit. Positieve keerzijde is dat je beter zicht hebt, jezelf goed kunt horen en de lessenaar niet hoeft te delen met de naaste collega.

Herstart: live en streaming

Met *Solo voor Twee* initieerden we van 16 juni tot en met 4 juli een serie bijzondere concerten voor steeds twee personen: één luisteraar en één musicus. Een concept geïnspireerd op het beroemde project van Marina Abramović in het MoMA in New York: *The artist is present*. Met *Solo voor Twee* kozen we voor verbinding en een nieuwe muzikale ervaring. Zowel pers als publiek was lovend. Hiermee hebben we 162 liefhebbers live en vele malen meer mensen online bereikt.

Het vanaf juni weer in kleine groepjes kunnen repeteren cumuleerde begin juli in een lunchconcert. Om het ambitieniveau hoog te houden was gekozen voor één van de moeilijkste werken uit de muziekgeschiedenis: *Verklärte Nacht*, van Schönberg. Dit werk spelen terwijl je jezelf als orkest opnieuw uitvindt, onder leiding van onze vaste gastdirigent Antony Hermus, was een bijzondere ervaring.





Na de zomer: alternatieve programmering

Gewoonlijk start het NNO het nieuwe seizoen in augustus met concerten in de openlucht, voor een breed en jong publiek. Voor 2020 stonden optredens gepland bij Lowlands in Biddinghuizen (met *Beethovens Negende Symfonie*) en bij Pura Vida in BlauweStad – die werden nu afgelast. We speelden ons jaarlijkse concert vanwege het Groningens Ontzet op 28 augustus dit keer niet op de Ossenmarkt, maar in De Oosterpoort in Groningen. Het was live te volgen via OOG TV en Podium.tv en werd gestreamd via de website van het Dagblad van het Noorden. De weken die vrijvielen, omdat de concerten met de Nederlandse Reisopera niet doorgingen, vulden we met alternatieve activiteiten, zoals de uitgave van het album *Canto Ostinato* van Simeon ten Holt, samen met het Friese label Aliud Records.

Gelukkig konden we in september ook alsnog het concert *Beethoven & In Vrijheid* uitvoeren, dat oorspronkelijk voor april was gepland (zie 1.2). We toerden door Friesland met de Friese singer-songwriter Elske de Wall en door Groningen met de Groninger singer-songwriter

Erwin de Vries. Vanwege de ‘intieme setting’ (maximaal 30 musici en maximaal 30 bezoekers) kozen we voor kleinere zalen, zoals in Franeker en Stadskanaal. Gekoppeld hieraan zou het NNO dezelfde zalen opnieuw bezoeken met een programma samengesteld door eigen musici. Dat viel helaas ten prooi aan de najaarslockdown.

Het jaarlijkse Symfonisch Gala, onmisbaar om Noordelijke relaties aan ons te binden, kon helaas niet doorgaan. Wel het fantastische *Symphonic Jazz*, waarin Weill, Gershwin en Bernstein werden samengebracht met het jazz-klarinetconcert van Artie Shaw. Dit concert werd vanachter de vleugel gedirigeerd door vaste gastdirigent Antony Hermus, met als solist onze NNO-klarinetist Joost van Rheeden. Dit concert met muziek uit de bloeitijd van de jazz, de *roaring twenties* na de Eerste Wereldoorlog, was een perfecte remedie tegen coronawanhoop in onze jaren twintig.

Dirigentenbeleid

Door de coronacrisis liep onze zoektocht naar een nieuwe vaste of chef-dirigent flinke vertraging op. Voor 2020 stonden Eivind Gullberg Jensen, James Judd en Kerem Hasan op het programma. Najaar 2020 maakte de jonge Japanse dirigent Nodoka Okisawa (die de oorspronkelijk aangekondigde Kerem Hasan verving) haar debuut bij het NNO. Nodoka leidde het orkest in een prachtige uitvoering van Richard Strauss *Der Bürger als Edelmann*, live op de radio vanuit het Concertgebouw Amsterdam. Deze kennismaking beviel zo goed dat zij direct op de shortlist kwam voor een 'vaste

verbintenis'. In 2021 verwachten we met het oog daarop opnieuw topdirigenten Nuno Coelho, Nodoka Okisawa en Eivind Gullberg Jensen.

Vanwege de uitval van veel van zijn buitenlandse programma's hadden we het geluk dat onze vaste gastdirigent Antony Hermus bij ons extra inzetbaar kon zijn. Als altijd zeer betrokken en vindingrijk loodste hij het orkest door de herstart, hielp mee met online producties, dirigeerde en presenteerde diverse programma's.





1.2 Engagement: Beethoven en In Vrijheid

Geregeld zoeken we mogelijkheden om de kracht van klassieke muziek te verbinden aan actuele maatschappelijke vraagstukken. Dit keer met het werk van Beethoven, vanwege de viering van zijn 250^e geboortjaar, maar vooral vanwege zijn visionaire muziek. Beethoven was een van de eerste Europeanen die opriep tot verbroedering en verbinding. Het was in 2020 bovendien 75 jaar geleden dat er een einde kwam aan de Tweede Wereldoorlog; we leven sindsdien in vrijheid. Die gegevens verbonden we als NNO, door aan enkele van onze Beethoven-concerten een maatschappelijke, actuele context te geven. We werden hierin gesteund door de drie Noordelijke provincies en twee fondsen.

Beethovens Derde Symfonie

Inzet hierbij was Beethovens rol te belichten als geëngageerde 'influencer' van zijn tijd, die graag een breed publiek wilde aanspreken. We trokken een lijn tussen zijn revolutionaire muziek en andere muzikale wegverbeiders na hem; door in februari naast Beethovens *Derde Symfonie*, werk te spelen van Franz Liszt, Steve Reich en Groninger componist Thijs De Vlieger van drum 'n' base-groep Noisia. De Vlieger ontving hiervoor een speciale compositieopdracht.¹ Voorafgaand aan dit concert voerden NNO-musici samen met het kunstenaarscollectief ZuHause het project *Eliën* uit, over menselijkheid en vernieuwing in Europa. ZuHause maakte hiervoor tijdens een reis door Europa filmbeelden, die bij het concert werden getoond, zodat beeld en geluid elkaar versterkten.

Beethovens Negende Symfonie

In april zou het Beethovenproject een vervolg krijgen met de uitvoering van de *Negende Symfonie* en *In Vrijheid*, een groot project met jongeren. Eind 2019 hadden we daarvoor jongeren en MBO-studenten in Noord-Nederland opgeroepen om een eigen song of spoken word te schrijven over vrede, vrijheid en democratie, ter gelegenheid van 75 jaar vrijheid én Beethovens 250^e geboortjaar. Uit de vele inzendingen selecteerde de jury tien songs met 25 jongeren, die tijdens het unieke concert *In Vrijheid* samen met het NNO en musici van het Prins Claus Conservatorium hun song of spoken word voor groot publiek zouden vertolken. Wat in april door corona niet kon, was gelukkig in september in gewijzigde vorm alsnog mogelijk, in Groningen, Drachten en Assen.

Na het magische optreden van de jongeren en een aangrijpende monoloog over vrijheid en vrede van dirigent Antony Hermus volgde Beethovens epische *Zevende Symfonie* (omdat de *Negende Symfonie* niet corona-proof was vanwege de benodigde grote bezetting, een koor en vele zangsolisten).

De hele presentatie kreeg extra waarde nu de coronamaatregelen onze vrijheid – en met name die van jongeren – zo beknot. Dankzij de enthousiaste deelnemers, een team van creatieve producenten en onze professionele musici waren de jongerenacts van verrassend hoog niveau. Zij gaven in het begeleidende impactonderzoek aan het project als zeer positief en leerzaam te hebben ervaren, zowel wat betreft klassieke muziek en het NNO als over het thema vrijheid.²

¹ Thijs de Vlieger, kreeg bij deze gelegenheid het Gouden viooltje uitgereikt, de gelijknamige klassieke muziekprijs voor talent uit de drie Noordelijke provincies. Hij was de eerste niet-klassiek georiënteerde musicus die deze muziekprijs ontving.

² Uitgevoerd door Alexander Impactonderzoek uit Groningen. De onderzoeksresultaten nemen we mee in toekomstige talentontwikkelingsprogramma's met jongeren.

1.3 Publiek

In 2020 ontving het NNO al met al 25.253 bezoekers in de zalen: slechts een kwart van het aantal van 101.964 in 2019. Daar staat tegenover dat we dit jaar, ondanks fors minder activiteiten, online en via radio en tv 294.000 mensen bereikten.

Over onze bezoekers in 2020

Maximaal 30, later 100 mensen in de zaal, 1,5 meter afstand, geen pauze, consumptie mee de zaal in, concerten van een uur: dankzij de vele coronaregels bleek concertbezoek een exclusieve maar wel zeer veilige vorm van uitgaan. Het consumentenvertrouwen was dan ook regelmatig groter dan het aanbod: als we live concerten konden geven kwam het publiek graag, al waren het andersoortige concerten dan aangekondigd en in kleinere bezetting.

Het profiel van de bezoekers van de concerten die we wél speelden, komt ruwweg overeen met dat uit 2019. De klassieke muziekliefhebbers (PMC1) wisten de weg naar onze concerten goed te vinden, evenals cultuurminnaars (PMC2) die van allerlei soorten cultureel aanbod genieten. Met het speciale project met jongeren bereikten we in september nieuw en gemengd publiek (PMC3).

Jonge leerlingen bereikten we live (kleinschalig en online) met diverse speciaal ontwikkelde concerten (PMC4). Trouw publiek en vele nieuwe kijkers en luisteraars bereikten we via streaming en online activiteiten (alle PMC's). In hoofdstuk 9 staan de activiteitenoverzichten. Hierin worden de concerten beschreven, inclusief de PMC's.

Relatie tussen muziek en publiek

De artistieke programmering gaat samen met een doordachte publieksbenadering. We werken met vier Product-Markt Combinaties (PMC's), als leidraad bij de artistieke programmering en de ontwikkeling van de marketingmiddelen.

PMC 1: Klassiek voor echte liefhebbers

PMC 2: Toegankelijker aanbod voor de cultuurgenieters

PMC 3: Concerten op bijzondere (buiten) locaties tijdens festivals

PMC 4: Educatie en talentontwikkeling voor leerlingen van 4 tot 24 jaar.







Groot online bereik, met dank aan omroepen

Al jaren worden concerten van het NNO uitgezonden door NPO Radio 4. Corona versterkte dit jaar onze samenwerking met de regionale omroepen in Noord-Nederland. Vanaf de eerste lockdown waren de artistiek leider, musici en de medewerker educatie geregeld te gast bij Omrop Fryslân en RTV Drenthe, om te vertellen over hun drive en pandemie-ervaringen. En over onze alternatieve programmering en artistieke keuzes. Deze omroepen, RTV Noord, OOG TV en Podium.tv, de digitale sport- en cultuurzender van Noord-Nederland, zonden in totaal drie concerten live uit op radio en televisie en via hun websites. Ook stelden we onze gestreamde concerten ter beschikking aan de zorgcentra en ziekenhuizen in Noord-Nederland, voor hun interne tv- en radiokanaal. Door deze streams via de regionale omroepen en via onze eigen website en sociale media te delen, hadden onze concerten alsnog een groot bereik (ruim 210.00 virtuele bezoekers), ook bij mensen die normaliter geen NNO-concerten bezoeken. Deze uitzendingen bevorderen bovendien onze regionale naamsbekendheid. In 2021 werken we de samenwerking met de omroepen verder uit.

Corona gaf bovendien een impuls aan onze campagne #Ontmoet het NNO en aan ons Online Podium (hierover meer in hoofdstuk 5). Zo bereikte onze video *Zweef weg*, onderdeel van het project *In Vrijheid*, online meer dan 33.000 kijkers in 2020 en de korte film *The Way to the New World* meer dan 39.000 kijkers. We hopen al die nieuwe luisteraars in de toekomst in de concertzalen te mogen ontvangen, om de muziek live te kunnen ervaren.

Veel persaandacht

De schrijvende pers bleek de verhalen en de bijzondere initiatieven van het NNO in coronatijd eveneens te waarderen. Dat gold in het bijzonder voor *Solo voor Twee*, *Symphonic Tribute to Avicii* en *In Vrijheid & Beethoven 7*, met interviews bij landelijke omroepen en kranten. Ondanks corona In 2020 genereerde het NNO bovengemiddeld veel aandacht in de (landelijke) pers.

Kijkcijfers

Medium	Concert	Uitzenddata	Uitgezonden op	Kijk- / luistercijfers
Radio	Beethoven en zijn erfgenamen	24-02-2020	NPO Radio 4	4000
Website & app	Klassieke topstukken	03-07-2020	Omrop Fryslân	2.324 views
Website	Klassieke topstukken	03-07-2020	RTV Drenthe	650 views
Website	Klassieke topstukken	03-07-0220	RTV Noord	900 views
TV	Klassieke topstukken	10-07-2020	Omrop Fryslân	45.000
TV	Zomerconcert Groningens Ontzet	28-08-2020	OOG TV	3.100
Website	Zomerconcert Groningens Ontzet	28-08-2020	OOG TV	589 kijkers
TV	Zomerconcert Groningens Ontzet	28-08-2020	Podium TV	2857
Website	Zomerconcert Groningens Ontzet	28-08-2020	Podium TV	1781 kijkers
Website	Zomerconcert Groningens Ontzet	28-08-2020	Dagblad van het Noorden	2030 kijkers
Radio	Nino Gvetadze speelt Mozart, Nodoka Okisawa leidt Strauss	04-10-2020	NPO Radio 4	6500
TV	Kerstconcert	17-12-2020	Omrop Fryslân	32.000 kijkers
Website & app	Kerstconcert	17-12-2020	Omrop Fryslân	853 views
TV	Kerstconcert	17-12-2020	RTV Noord	30.000 kijkers
Website	Kerstconcert	17-12-2020	RTV Noord	900 views
Facebook	Kerstconcert	17-12-2020	RTV Noord	20.000 gebruikers bereikt
TV	Kerstconcert	17-12-2020	RTV Drenthe	25.000 kijkers
Website	Kerstconcert	17-12-2020	RTV Drenthe	800 views
Website	Kerstconcert	24-12-2020	NNO	171 views
TV	Kerstconcert	25-12-2020	Herhaling Omrop Fryslân	13.000 kijkers
TV	Kerstconcert	25-12-2020	Herhaling RTV Drenthe	15.000 kijkers
Website	Kerstconcert	25-12-2020	Herhaling RTV Drenthe	850 views
TV	Kerstconcert	25-12-2020	Herhaling RTV Noord	13.000 kijkers
Website	Kerstconcert	25-12-2020	Herhaling RTV Noord	400 views
Website	In Vrijheid & Beethoven 7		Videoclip Zweef weg als onderdeel van In Vrijheid	33.000
Website			Videoclip The way to the new world Dvorak 9	39.000

2. Educatie en talent

Het NNO vat Educatie en talent breed op: van muziekactiviteiten bieden voor en in scholen tot het begeleiden en stimuleren van nieuwe makers en amateurzangers en –musici in Noord-Nederland.

2.1 Onderwijs

Het NNO had zich voorgenomen ook in 2020 zo veel mogelijk kinderen en jongeren van alle leeftijden, opleidingsniveaus en culturele achtergronden te laten kennismaken en genieten van live symfonische muziek. We boden activiteiten voor groep 1 tot en met 8 in het basisonderwijs, voor het voortgezet onderwijs en voor MBO, HBO en WO. Corona gooide echter roet in het eten – en bood nieuwe kansen.

Zo leidde de coronacrisis tot het versneld aanpassen van onze website en ons online aanbod. Het educatiegedeelte op de NNO-site werd geheel vernieuwd. In diverse externe brainstormsessies bogen we ons over hybride aanbod voor het primair en voortgezet onderwijs. Dat leidde tot het plan om in samenwerking met de online muziekmethode *Eigenwijs digitaal* en het Prins Claus Conservatorium korte energizers te ontwikkelen voor de groepen 1-4. Deze worden onderdeel van MuziekMatch³ van Meer Muziek in de Klas Groningen. Met de educatieafdeling van Schouwburg De Lawei in Drachten onderzochten we of we aan bestaande programmering van het NNO een online educatieprogramma met een musicus online live in de klas konden ontwikkelen voor groep 7 en 8 en onderbouw VO; dit werken we in 2021 verder uit. Daarnaast onderzochten we hoe we in 2021 meer online gebruik van NNO Educatie kunnen genereren. Dat doen we via een aparte NNO Educatie-website en eigen sociale mediakanalen, die in de loop van 2021 online komen.

Primair onderwijs

Kleuterconcerten groep 1 en 2

In januari speelden we tot aan de eerste lockdown het meedoe-kleuterconcert *Carnaval van de Dieren* voor 780 enthousiaste kleuters van basisscholen uit Cultuurmenu Aa en Hunze en in Emmen. Kinderen ervoeren hoe ze door muziek en beweging kunnen veranderen in dieren,

met *Le Carnaval des Animaux* van de Franse componist Saint-Saëns. Nieuw was onze productie *Stem kwijt*, die we ontwikkelden samen met Het Houten Huis. Over een klein mannetje dat alles kwijt is: zijn huis, baan en zelfs zijn stem en zelfvertrouwen. Deze voorstelling met een acteur en een musicus spelen we nu in 2021.

Schoolconcerten groep 3 en 4

Het voor groep 3/4 nieuwe, door NNO-musici ontwikkelde *De Hutspotprins* beleefde zijn try-out begin januari. Tot aan de eerste lockdown konden we dit schoolconcert nog spelen voor 861 van de geplande 1.245 leerlingen, op scholen via Cultuurmenu Groningen. Met *De vier dappere muisjes* bezochten we al langer alle basisscholen in Friesland, Drenthe en Groningen. Via kunstmenu Leeuwarden stonden voor maart en april al optredens voor 1.369 leerlingen uit groep 3/4 gepland. Maar zoals bekend: half maart moesten de scholen hun deuren sluiten. Ook toen die deuren weer open mochten zagen veel schooldirecties zich genoodzaakt geen extra activiteiten te ondernemen en geen externen toe te laten in de scholen. Schoolconcerten, workshops en repetitiebezoeken konden hierdoor deels of helemaal niet doorgaan.

Online lesprogramma voor groep 4, 5 en 6

Om toch nauw contact met het onderwijs te blijven behouden, ontwikkelden we in de tweede helft van 2020 *Spring in het Orkest*: een online muziekprogramma voor leerlingen van groep 4, 5 en 6. In acht afleveringen ontvouwt het NNO hierin de wereld van Nederlands oudste professionele symfonieorkest. Muzikale leidraad is Benjamin Britten's *The Young Person's Guide to the Orchestra*. De kinderen ervaren het orkest door de ogen van telkens een andere musicus en diens sectie. Ze ontdekken in elke aflevering samen met presentator Freek Koopmans (muziektheater gezelschap Percossa) wat de drijfveren van musici zijn om muziek te spelen. En ze gaan op zoek naar wat de muziek voor hem- of haarzelf kan betekenen. *Spring in het Orkest* is vanaf begin 2021 online.

³ MuziekMatch is een financiële impuls vanuit het ministerie van OCW voor regionale publieke én private partijen, om samen te werken aan structureel muziekonderwijs op de basisscholen in de regio.

Jeugdconcert voor groep 6, 7 en 8

Concert voor Rafiq zou de 21e editie worden van het Pieter Roelf Jeugd Concert voor de groepen 6, 7 en 8. Een interactief kinderconcert op basis van de muziek van de *Eerste Symfonie* van Mahler, in een speciale bewerking met vier musici. Een verhaal over vrijheid, oorlog en familie, verteld door de ogen van de negenjarige Rafiq. 64 scholen hadden zich er via diverse cultuurmenu's in het Noorden al voor opgegeven, met zo'n 6.000 leerlingen. Vanaf eind maart stagneerden de aanmeldingen door de sluiting van de scholen en de onzekere periode die volgde. Het concert is verplaatst naar juni 2021, onder voorbehoud van de coronamaatregelen.

Intensief contact met cultuurmenu's en scholen

De ervaring leert dat het NNO-aanbod voor een goed bereik onderdeel moet uitmaken van de cultuurmenu's. Een cultuurmenu is een op maat gemaakt programma van culturele activiteiten en receptieve cultuurontmoetingen voor het basisonderwijs. Met de cultuurcoaches en de adviseurs cultuureducatie van de Cultuurmenu's onderhielden we intensief persoonlijk contact, juist omdat een bezoek aan de scholen of aan de theaters grotendeels niet mogelijk was: in Groningen (K&C, IVAK, MMIK), Drenthe (Kunstbeweging Emmen, K&C, ICO, De Tamboer) en Friesland (Keunstwurk, Kunstcade en It Toanhus). Op basis van onze contacten met hen verwachten we dat de scholen weer gebruik maken van ons onderwijsaanbod zodra de coronamaatregelen dat weer toelaten.

NNO partner landelijke Kindermuziekweek

In september 2020 werd het NNO partner van de Kindermuziekweek. Deze landelijke stichting wil ieder voorjaar 10 dagen lang alle kinderen uit Nederland van 0 tot 12 jaar laten genieten van het maken van én het luisteren naar (live) muziek. Het NNO doet dat door de acht afleveringen van *Spring in het orkest* via de Kindermuziekweek ook landelijk ter beschikking te stellen en te promoten. In ons Noordelijke netwerk stimuleren we als cultuurpijler andere culturele organisaties ook actief bij te dragen aan de Kindermuziekweek.

Meer muziek in de klas

In zowel Friesland en Drenthe als Groningen neemt het NNO als convenantpartner actief deel aan Meer muziek in de klas: een landelijke campagne met de ambitie dat ieder kind op de basisschool in de regio zich kan ontwikkelen met muziek. In Groningen denken we daarbij via de stuur- en werkgroep mee hoe deze ambitie te realiseren. Vanwege corona was veel niet veel mogelijk. Wel introduceerden we in november vast ons online muziekprogramma voor groep 4 t/m 6, tijdens een online bijeenkomst voor schoolleiders, leerkrachten, pedagogisch medewerkers en studenten van de pabo en het conservatorium. Ook hielpen we bij een aanvraag bij MuziekMatch, een subsidieregeling van OCW om structureel muziekonderwijs in de regio verder te stimuleren.





Voortgezet onderwijs

Repetitiebezoeken op maat nauwelijks mogelijk

Gewoonlijk bezoeken leerlingen en docenten uit het voortgezet onderwijs het NNO tijdens repetitiebezoeken op maat, gecombineerd met een inleiding, nagesprek of meet & greet met de musici. Dit jaar kregen slechts enkele scholen die kans.

Nieuw voor VO: in klas, concertzaal en online

We verheugden ons op onze nieuwe aanpak voor het VO. Met de klas een concert in de avond bezoeken is vaak lastig plannen, daarom organiseerden we op veler verzoek voor het eerst een interactief schoolconcert voor het VO, gekoppeld aan *In vrijheid*, het project rond *Beethovens Negende Symfonie*. Ter voorbereiding ontwikkelden we een lessenserie in vlogstijl. En er zou een musicus in de klas komen, om te vertellen over zijn leven als musicus, het NNO en over Beethoven en zijn ideeën over muziek, broederschap en vrijheid. Door de coronamaatregelen kon het schoolconcert echter niet doorgaan. De betrokken musicus heeft nog wel gastlessen kunnen verzorgen op negen scholen in Noord-Nederland; de lessenserie hebben we met de scholen gedeeld.

MBO, HBO en WO

Met onze grote maatschappelijke projecten, zoals dit jaar *In Vrijheid*, richten we ons op jongeren uit MBO en HBO. Dat project kon gelukkig in september alsnog doorgang vinden (zie eerder). We werkten bovendien achter de schermen samen met Club Guy & Roni aan ons meerjarige en multidisciplinaire podiumkunstproductie *Move-it!*. Met dit jongerenproject, dat om de twee jaar plaatsvindt, bieden we jongeren van het VMBO praktijkonderwijs en het VSO een unieke en intense ervaring en dagen we hen uit om hun sociale en creatieve skills te ontwikkelen.

Het NNO geeft gewoonlijk presentaties over zijn educatietaak en invulling aan HBO studenten (Prins Claus Conservatorium, Studierichting Kunst Cultuur en Media van de RuG en NHL Stenden Hogeschool), aan cultuurcoördinatoren van basisscholen en cultuurambtenaren uit heel Noord-Nederland. In 2020 waren deze presentaties niet mogelijk of werden het online versies; zodra het kan pakken we de draad weer op.

2.2 Talent

Het NNO zet zich actief in voor het stimuleren van talent en voelt zich als cultuurpijler sterk verbonden met de Noordelijke muzieksector. Daarbij richten wij ons zowel op conservatoriumstudenten en jonge makers zoals Bart Bruinsma en kunstenaarcollectief ZuHause, als op (amateur)talent in de drie Noordelijke provincies. Ook onze eigen musici toonden hun talent op veel verschillende terreinen in 2020.

Podium voor aanstormend dirigeertalent

Het NNO is één van de actiefste participanten van de Nationale Master Orkestdirectie, de masteropleiding die door de conservatoria in Amsterdam en Den Haag wordt aangeboden. Jaarlijks stellen we het orkest een week ter beschikking aan jonge dirigenten, voor onderdelen van hun eindexamen of om begeleidde vliegrepen te maken. Dit ging wel door in 2020, omdat er geen publiek bij hoefde te zijn: onder bezielende leiding van de jonge Fergus McAlpine speelde het NNO *Mahlers Vierde Symfonie*.

HaFaBra en de kracht van amateurmusici

Begin 2020 lanceerden we het project 'Win een NNO-musicus' voor HaFaBra-orkesten in Friesland, in samenwerking met Keunstwurk en de Organisatie van Muziekverenigingen in Fryslân (OMF). Uit de zestien ingediende plannen koos de vakjury er twee: van de muziekverenigingen uit Easterein en uit Weidum. Dit werd bekendgemaakt tijdens het NNO goes HaFaBra-concert begin januari in Leeuwarden. Met optredens van Solibrass uit Leeuwarden, het Noord-Nederlands Jeugdorkest en het NNO onder leiding van componist en dirigent Johan de Meij. 's Middags gaven NNO musici masterclasses aan talentvolle Friese amateurmusici.

Vanwege corona werd het concert met de twee muziekverenigingen verplaatst naar 2021. Dat gold eveneens voor onze samenwerking met het Haydn Jeugd Strijkorkest en het Frysk Jeugd Orkest.

Nieuwe makers en componisten

Het NNO is partner in Station Noord 2.0, het netwerk voor de ontwikkeling van podiumkunстtalent in Noord-Nederland. Gezamenlijk bieden we vanuit het Grand Theatre ondersteuning aan beginnende autonome makers in het Noorden, die de ruimte krijgen om zich binnen meerjarige trajecten te ontwikkelen op zowel artistiek als zakelijk en organisatorisch vlak. Als partner nemen we deel aan netwerkbijeenkomsten en bieden we makers budget, begeleiding, expertise en faciliteiten aan. In 2020 werkten we als 'hoofdpartner' van Bart Bruinsma; een componist en muziekproducent die vernieuwend en multidisciplinair werkt. In 2020 begeleidden wij Bart in zijn artistieke ontwikkeling en in het proces naar een zelfstandig makerschap, in het Noorden en daarbuiten.

Samen met het al genoemde kunstenaarscollectief ZuHAUSE ontwikkelden we een bijzonder optreden in de Beethovenreeks, begin 2020 (zie 1.2). Noisia's Thijs de Vlieger kreeg een compositieopdracht van het NNO, om zich vanuit zijn elektronische muziekachtergrond te voegen in de nieuwlichterstraditie van Beethoven (zie ook 1.2). Op 15 februari speelde het NNO zijn *'Eclipse for cello, electronics and orchestra'*. Ook de jonge componist Jan-Peter de Graaff ontving een compositieopdracht, die in maart 2021 zijn première heeft.



2.3 Publiek

Bloeiend koorleven in Noord-Nederland

Het Noorden heeft een stevige koortraditie. Dat betekent dat veel inwoners graag zingen en concerten met koor populair zijn in de regio. Juist amateurzangers kregen rood licht in coronatijd, er was veel rumoer en later onderzoek over virusverspreiding bij koorrepetities en uitvoeringen. In januari 2020 hadden we nog de kans: 400 amateurzangers uit het Noorden zongen in ons *Scratch* participatieconcert het *Requiem van Mozart*, begeleid door het NNO en het Noord-Nederlands Concertkoor. Zodra het weer mogelijk is zetten we concerten met het NNCK, andere koren en amateurzangers uit Noord-Nederland voort.

Leerlingen en deelnemers uit alle lagen van het onderwijs in Noord-Nederland. Liefhebbers van zingen en HaFaBra. Mensen die zich graag laten verrassen door meer experimentele concerten met nieuwe makers.

En via deze doelgroepen van educatie en talent: nieuw en divers publiek. In 2020 konden we ze vanwege corona nauwelijks ontvangen. Positief effect is wel dat we tijd en budget overhielden waarmee we online aanbod zijn gaan ontwikkelen. Zodra de maatregelen het toelaten pakken we in 2021 weer op wat we in 2020 hebben moeten annuleren.



3. Openlucht en festivals

Door het geven van – veelal gratis toegankelijke – openluchtconcerten maken veel Noordelijke inwoners kennis met het NNO. Er is geen barrière in budget, tijd, leeftijd, kennis, etc. Iedereen is welkom en geniet van klassieke muziek. En door met een klassiek repertoire onderdeel te zijn van festivals zoals Lowlands in Biddinghuizen presenteren we het NNO en klassieke muziek bij nieuwe luisteraars. Jaarlijks houden we in Friesland en Groningen minstens twee openluchtconcerten – in 2020 werden die echter allemaal geannuleerd. Met de afgelasting van het Lauswolt

Zomerconcert, CityProms Leeuwarden, Lowlands, PuraVida in Blauwestad en Groningens Ontzet liepen we duizenden bezoekers mis. De mensen die gewoonlijk afkomen op openluchtconcerten en festivals konden we dit jaar live weinig bieden. We hopen ze (deels) wel online te hebben bereikt. We onderhielden met alle festival- en openluchtorganisaties intensief contact over mogelijke alternatieven en verplaatsingen. In 2021 hervatten we zo snel mogelijk het spelen in de openlucht en bij festivals. Dan zetten we ook onze zoektocht voort naar een vaste openluchtlocatie in Drenthe.

4. Kleinschalige activiteiten

Vanaf eind maart 2020 moesten we grote concert- en operaproducties schrappen. Mede daardoor gingen de kleinschalige activiteiten, die doorgaans naast de basisprogrammering plaatsvinden, een meer centrale plaats innemen. Het gaat hier over activiteiten die door kleine groepjes musici worden uitgevoerd en soms ook ontwikkeld, met een educatief karakter, gericht op maatschappelijke doelen of op relatiebeheer. Intern zijn die projecten bekend als PP-projecten, vanwege de benutting van de uren uit de persoonlijke portfeuille (PP, zie 4.1). Vanwege het wegvallen van veel collectieve activiteiten was er in 2020 al snel geen onderscheid meer tussen collectieve uren en persoonlijke uren: alle inzet was welkom.

4.1 PP producties

Naast de collectieve projecten zijn er sinds jaren de kleinschalige PP-projecten, waarvoor musici hun Persoonlijke Portfeuille-uren inzetten: de uren in het dienstverband die vrijvallen doordat het orkest in verschillende bezettingen speelt. Dat deden musici in 2020 bijvoorbeeld bij de genoemde educatieve activiteiten op de basisscholen en bij de masterclasses voor de HaFaBra-amateurmusici. Een achttal NNO-musici werkte samen met het Groningse kunstenaarscollectief ZuHause bij het arrangeren en vertolken van het eerder genoemde project *Eliën* en dirigent Hans Leenders gaf samen met 20 musici een workshop Leiderschap & Teamwork voor medewerkers van de Gasunie. Ook speelden musici vanuit hun PP-uren in *Solo voor Twee*, het alternatieve coronaproject waarbij musici op verschillende locaties soloconcerten gaven speciaal voor telkens één luisteraar. Tevens werden er video's ontwikkeld voor onze sociale media.



4.2 Projectbureau

Al langer leeft de behoefte om meer ruimte te creëren voor kleinschalige initiatieven. Om daarmee flexibel te kunnen inspringen op vragen van externen, of op initiatieven van binnenuit. Met als doel om de directe band tussen musici en publiek te versterken, want een groot symfonieorkest blijft door zijn omvang altijd indrukwekkend maar ook wat afstandelijk. In coronatijd werd de behoefte aan kleinschalige producties urgent; musici stonden te trappelen om muzikale (online en later live) producties te maken. Zij maakten zich zorgen over het verbroken contact met het publiek en hadden bovendien tijd en zin om eigen creatieve ideeën uit te voeren. In het najaar deden we daarom een oproep voor de vorming van een projectbureau, voor musici en een aantal ondersteunende medewerkers. Zes musici meldden zich aan en gingen aan de slag. Inmiddels kunnen alle NNO-musici een plan indienen, het projectbureau toetst die op haalbaarheid en op lokale binding. Dat betekent: online of straks weer

live spelen, op aansprekende Noordelijke locaties, die betekenisvol zijn voor de identiteit van de publieksgroep en die in verbinding staan met hun verhalen, thema's of vieringen. Het moet aanvullend zijn op wat het NNO al aanbiedt bij educatie, kamermuziekseries of de reguliere programmering. Vervolgens helpt het projectbureau mee bij de uitwerking van gekozen plannen, die in 2021 worden uitgevoerd.

Deze ontwikkeling is bijzonder, omdat de focus van symfonieorkesten doorgaans op het collectieve werk gericht is, bovendien hebben musici hierbij meer gelegenheid voor eigen inbreng. Het projectbureau heeft een gedelegeerde verantwoordelijkheid, zowel artistiek als organisatorisch, en een eigen budget: het kan zelfstandig kiezen welke projecten worden gerealiseerd. Het projectbureau is een pilot tot de zomer van 2021. Dan wordt bekeken of het in al dan niet aangepaste vorm een structureel karakter krijgt.





4.3 Kamermuziek

De kamermuziekconcerten door NNO-musici geven luisteraars al jarenlang de mogelijkheid om klassieke muziek live te beleven op kleinschaliger locaties in de provincie, dichtbij huis, zoals in kerkjes of culturele centra. Corona maakte dat we veel minder kamermuziekconcerten konden geven dan in andere jaren. Twee keer voor 30 personen spelen leverde alsnog het gewenste bereik per concert op.

4.4 Publiek

Met kleinschalige activiteiten op locatie bereikt het NNO doorgaans zowel huidig als nieuw publiek. Sommige bezoekers komen ook naar de concertzaal, maar er zijn ook (veelal oudere) bezoekers die alleen naar kamerconcerten in hun regio gaan. Trouwe NNO-fans vonden het heerlijk om de hun bekende musici nu in andere setting live mee te maken, van dichtbij en in een informele setting. Zeker nu er geen grote concerten werden gegeven. Via de e-nieuwsbrieven, het nieuwe Online Podium en onze social media kanalen werd aan alle online producties van musici breed aandacht besteed, evenals via speciale mailingen aan de vrienden. Nieuw publiek werd bijvoorbeeld bereikt met de videoclip *Ode aan Groningen*, met de net tot stadsdichter benoemde Myron Hamming die eerder aan ons *In Vrijheid* project deelnam.

5. Het NNO online

Aangejaagd door de coronacrisis raakten de online-ontwikkelingen bij het NNO in een stroomversnelling. Vanaf de eerste lockdown in maart richtten we ons daarbij op wat wél kon.

Online redactie met eigen musici

We startten een Online-redactie, met musici en kantoomedewerkers, met als doel alle medewerkers te stimuleren om content te creëren voor onze online platformen. Dat leverde allerlei initiatieven op. Zoals de eerder genoemde videoclip *Zweef Weg*, met een lied van twee studenten, gearrangeerd en begeleid door musici van het NNO en het Prins Claus Conservatorium. Dit lied maakte deel uit van het in april gecancelde project *In Vrijheid*. Hiermee kon het NNO Bevrijdingsdag 2020 toch nog op (aan)gepaste wijze vieren.

Digitale huiskamerconcerten voor zorgcentra

Muzikale activiteiten in zorgcentra bleken zeer welkom, juist tijdens corona. Daarom verzorgde het NNO in mei en augustus Digitale zorgconcerten van gemiddeld 30 minuten, waarin musici hun muziek opnamen in hun eigen woonkamer. De musici kozen zelf hun muziek en spraken allen ook een persoonlijke boodschap in. Meer dan dertig zorgcentra in Friesland, Drenthe en Groningen konden kosteloos genieten van deze concerten. Omdat optreden voor publiek in december nog steeds niet

mogelijk was, brachten we de muziek naar de zorgcentra toe. Samen met Noordelijke publieke omroepen namen we het Kerstconcert op, en samen met schouwburg SPOT Groningen stuurden we de uitzending van het concert met wat lekkers naar vele zorgcentra in Noord-Nederland.

Way to the New World

Op 1 juni presenteerde het NNO online de eerdergenoemde mini-film *The way to the New World*, met muziek uit Dvorák's *Uit de nieuwe wereld* -symfonie. Hiermee vierden we dat de strenge eerste lockdown op die dag werd versoepeld en we als orkest weer voor een publiek van 100 mensen mochten spelen. De vervreemdende, surrealistische film werd opgenomen in Stitswerd, een stille en weidse plaats in het noorden van de provincie Groningen. De muziek zelf werd opgenomen in De Oosterpoort, aangevuld met opnames van musici die thuis hun partijen speelden. Begin 2021 werd de film genomineerd voor Beste Groningen Film 2020.

Online podium: sterkere binding tussen musici en publiek

Nieuw was ook ons eerdergenoemde Online Podium. Hier wisselen we concertopnames en concertfragmenten uit ons media-archief af met uitzendingen van het NNO op radio en tv en met persoonlijke interviews, video's en blogs van onze musici en medewerkers. Musici initieerden eigen projecten vanuit huis.



Zo produceerde onze eerste hoboïste met een kleine groep NNO-musici op gepaste afstand een aantal video's met muziek die we nu niet live konden spelen, zoals het bekende 'Aus Liebe' uit de *Matthäus Passion*. Toen de Negende Symfonie van Sjostakovitsj niet door kon gaan, maakten vier strijkers een video van een fragment uit het 2de strijkkwartet op artistieke wijze, in een melkfabriek met warme kostuums, om de sfeer van Leningrad in 1944 neer te zetten.

Het Online Podium maakte een ontwikkeling mogelijk die we met onze campagne *#Ontmoet het NNO* al langer nastreven: een sterkere binding tussen musici en publiek. Onze concertmeester neemt je nu bijvoorbeeld in haar video mee door de straten van Palermo. Een van onze hoornisten laat zien voor welke uitdagingen blazers staan nu ze thuis moesten studeren. Enzovoort. Het team Publiek & Markt bedacht onderwerpen, dacht actief met de musici mee, faciliteerde en zorgde voor een zo groot mogelijk publieksbereik via de kanalen van het NNO. Het online bereik blijkt sterk afhankelijk van het type content en de (online en offline) reclame die we maakten per aangeboden project. Het Online Podium zetten we in 2021 voort, in onze ontwikkeling naar een meer hybride programmering (offline en online). Met als uiteindelijk doel: het ervaren van live muziek in de concertzaal. Want het gezamenlijk live een klassiek symfonieorkest beleven is en blijft een intens verrijkende ervaring.

Online communicatie en interactie

De toenemende online communicatie maakt het mogelijk om de binding met het NNO en de beleving van het concert te versterken. We werden altijd bereikbaar via onze website en sociale mediakanalen, zodat we meteen konden reageren op vragen van bezoekers en geïnteresseerden. Ook in de avonduren en de weekenden, wanneer ons publiek online is. Als inleidingen vooraf niet mogelijk waren, stuurden we onze bezoekers een digitaal programmaboekje toe. Bij gestreamde concerten werkten we met een presentator of voice over. Met SPOT/Oosterpoort onderzoeken we onder andere of we in 2021 voorafgaand aan een streaming of daadwerkelijk concert ook online inleidingen kunnen verzorgen.

Van concertmarketing naar corporate branding

Gaandeweg 2020 verschoof onze inzet steeds meer van concertmarketing naar corporate branding, nu er geen concerten meer waren om te promoten. Vanwege de onvoorspelbare ontwikkelingen brachten we in plaats van een dure seizoensbrochure, per twee maanden een concertagenda uit. Zo konden we flexibeler programmeren én communiceren. Om goed zichtbaar te blijven startten we de campagne 'We gaan weer los', gevolgd door: 'We zijn weer los': online en offline.





*Houd het verlangen nog even vast...
Het komt iedere dag dichterbij.
Het moment dat er weer in volle omvang samen
gemusiceerd kan worden en het publiek weer voluit
en veilig kan genieten.*



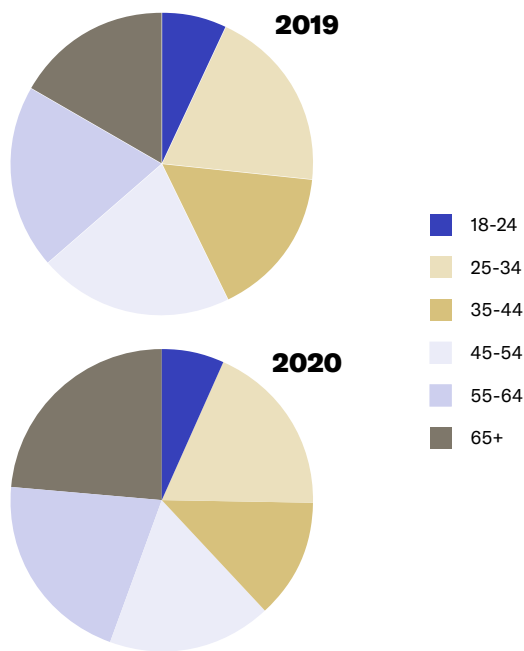
Publieksontwikkeling en publieksbereik

Publieksonderzoek en daarmee zicht krijgen op onze publieksontwikkeling in 2020 was door corona niet goed mogelijk. Bij fysiek concertbezoek zijn de bezoekersgegevens te vinden via de kassasystemen van de theaters, maar nu waren de zalen een groot deel van het jaar dicht. In 2020 hebben we twee onderzoeken laten doen: het in 1.2 genoemde impactonderzoek bij het Beethovenproject met jongeren en, eind 2020, een onderzoek naar onze naamsbekendheid, waardering en binding door Hendrik Beerda Brand Consultancy. Per provincie zijn er aanzienlijke verschillen. De spontane en geholpen bekendheid is in de provincie Groningen veel hoger dan in Friesland en Drenthe. Qua waardering en binding zijn die verschillen minder groot. Dit onderzoek gebruiken we als een zogenoemde O-meting. In de beleidsperiode 2021-2024 zetten we in op een hogere naamsbekendheid in Friesland en Drenthe, onder andere door de (live) streaming. In alle drie provincies willen we de waardering behouden en de binding vergroten, zodat de merkkracht van het NNO stijgt. In 2021 krijgen de Vrienden van het NNO een belangrijke rol in ons publieksonderzoek: zij ondersteunen ons bij het ontwikkelen van onze corona-exit-strategie door via kwalitatief onderzoek, inzicht te helpen genereren in de behoeften van huidig en nieuw publiek.

We bestuderen nog hoe we meer inzicht kunnen krijgen in de achtergrond en motivatie van de bezoekers van onze livestreams en verdere online aanbod via de omroepen en de sociale media, anders dan onze eigen website. Wat we wel weten is dat het aantal mensen dat we hiermee bereiken vele malen groter is. Dat is sowieso goed voor onze zichtbaarheid en naamsbekendheid. We proberen deze mensen te verleiden om, als het weer kan, ook actief een concert te bezoeken. Daarom eindigt elke uitzending met 'Zie ik je straks in de concertzaal?'

Website

'Online' betekende tot half maart 2020 vooral: informeren over concerten en projecten en stimuleren van bezoek en kaartverkoop. Vanaf de eerste lockdown informeerden we echter vooral over het doorgaan of annuleren van concerten. Tegelijkertijd bood de website met het nieuwe Online Podium kansen voor nieuwe programmering en publieksbereik. Ondanks de sterke afname in het aantal concerten door corona wisten verrassend veel bezoekers onze website te vinden. In 2019 trok de NNO-site 275.449 bezoeken en 76.328 unieke gebruikers, in 2020 waren dat 204.322 bezoeken en 58.057 bezoekers. In beide jaren werd de website bezocht door alle leeftijden, opvallend is dat de het online bezoek door mensen ouder dan 65 duidelijk toenam.



Een ode aan Groningen - Myron Hamming & Noord Nederlands Orkest (NNO)



Sociale media

Sociale media zijn ideaal om niet alleen te zenden, maar ook om met mensen in gesprek te gaan en hun reacties te proeven. En om bezoek te genereren aan ons Online Podium. Het NNO is actief op Facebook, Instagram, Twitter en YouTube. En hoewel we in 2020 veel minder concerten konden geven steeg het aantal bezoekers via deze media. LinkedIn gebruiken we minder en heeft nog potentie voor het NNO, met name voor contact met het bedrijfsleven.

Begin 2020 had het NNO 7.095 Facebookpagina vind-ik-leuks, eind 2020 waren dit er 7.674. Facebook blijkt dus nog steeds een interessant online kanaal. De meeste volgers waren tussen de 25-34 en 45-54 jaar. Meer vrouwen (57%) volgden ons op Facebook dan mannen (43%). Facebook Ads van het NNO genereren voor ons goede resultaten, en worden om deze reden ook vaak ingezet.

Het aantal volgers via Instagram steeg wekelijks, van 1.650+ begin 2020 tot 2.165+ eind 2020. Op Instagram deelden we de sfeer van onze concerten en gaven we een inkijkje in wat er achter de schermen gebeurde. Toen er geen live concerten konden worden gegeven boden we hier extra aandacht aan livestreams, video- en fotoprojecten en verhalen vanuit het orkest. Veel volgers op Instagram zijn jong, jonger dan concertbezoekers van klassieke muziek doorgaans zijn.

Het aantal volgers (± 3.500) op Twitter is niet aanzienlijk gestegen of gedaald in het afgelopen jaar. Het NNO gebruikte Twitter voornamelijk om (concert)nieuws te delen.

We breidden het aanbod van videoproducties van hoge kwaliteit uit, gestreamd in samenwerking met de Noordelijke omroepen. Kijkers van over de hele wereld kunnen de concertstreams nu terugkijken via ons YouTube kanaal. Zo vergroten we het online bereik van het NNO wereldwijd.

Hoe veel groter het bereik via social media is, blijkt bijvoorbeeld bij de eerdergenoemde *Ode aan Groningen*, eind 2020. Om de inwoners van Groningen Stad, thuisbasis van het NNO, een hart onder de riem te steken brachten we met deze muziekvideo een ode aan de diversiteit, de creativiteit en de kracht van de stad.

Verschillende creatieve partijen werkten belangeloos in dit project samen, het NNO verzorgde de muziek. De zeven musici van het NNO die in de video spelen, arrangeerden hiervoor zelf een compositie. De ode ging snel viral en haalde het nieuws, onder andere via *Dagblad van het Noorden*, Sikkom en NU.nl. De burgemeester van Groningen gebruikte de video in zijn Nieuwjaarsspeech. Op sociale media (Facebook, Instagram, Twitter en YouTube) werd de Ode in 2020 meer dan 120.000 keer weergegeven.

Nieuwsbrieven

Het NNO verstuurt drie verschillende digitale nieuwsbrieven. In onze algemene nieuwsbrief (maandelijks, 5.500 abonnees) belichten we concerten en (live)streams, delen we het laatste nieuws en bieden we content aan in de vorm van video's, interviews met musici en concertfoto's. Deze nieuwsbrief was een grote aanwinst gedurende de lockdowns. Hiermee konden we ons publiek met een persoonlijke toon voorzien van het laatste nieuws en video's en videoboodschappen delen. Het aantal clicks op links en video's lag aanzienlijk hoger gedurende deze periode. Hetzelfde geldt voor onze digitale Nieuwsbrief voor Vrienden (twee keer per jaar, 2.500 abonnees), met daarbij ook het laatste nieuws over de Vriendenvereniging. Met de Educatienieuwsbrief (vier keer per jaar, 900 abonnees) onderhielden we het contact met leerkrachten primair en voortgezet onderwijs, vakdocenten muziek, icc'ers en de directie van scholen in Noord-Nederland en informeerden we hen over het laatste nieuws rondom de educatieprojecten van het NNO.

Prioriteit bij groter bereik online

De ontwikkelingen rond online programmering hebben door de coronacrisis een vlucht genomen. Parallel hieraan vonden in de cultuursector de eerste experimenten plaats met digitale verdienmodellen. In 2020 lag onze prioriteit bij alternatieve programmering en experimenteren met nieuw online aanbod, met een grotere rol voor onze musici. De diverse Noordelijke omroepen bleken uitstekende samenwerkingspartners voor een groot bereik online. We verwachten ook veel van de samenwerking met de zalen en partnerinstellingen, zodra de coronamaatregelen hier weer ruimte voor geven. In 2020 kon iedereen gratis online genieten van het NNO: onze prioriteit ligt vooralsnog bij naamsbekendheid en een zo groot mogelijk publieksbereik.

6. Organisatie in ontwikkeling

6.1 Orkest van de toekomst

Onze subsidieaanvraag bij het ministerie van OCW voor de periode 2021-2024 werd in september gehonoreerd, op basis van een positief advies van de Raad voor Cultuur. In de aanvraag werden drie thema's benoemd die van belang zijn voor de toekomst van ons orkest: de aandacht voor musici en hun eigenaarschap, de aandacht voor publiek bij het samenstellen van het programma, en de wijze waarop organisatiecultuur en -structuur daar nu en in de toekomst een rol bij spelen. In 2020 hebben we over al die punten nagedacht en vooruitgang geboekt.

Tegelijkertijd werkte onze brancheorganisatie (VvNO, vereniging voor Nederlandse orkesten) aan een visiedocument. We realiseren ons bij ieder nieuw kunstenplan dat een plek in de Basis Infrastructuur (BIS) geen automatisme is. Orkesten spelen een centrale rol in de muzikale infrastructuur en hebben ook maatschappelijk een grote rol; die moeten we blijven waarmaken en nog breder bekend maken. Dat vergt enerzijds dat we onze interne organisaties, die door de jaren heen sterk geprofessionaliseerd zijn, inrichten op eigentijdse eisen (Wet Arbeidsmarkt in Balans en Fair Practice) en wensen (vooral op HRM-gebied). Anderzijds vraagt dit om een aansprekend beeld van orkesten in de toekomst. In 2021 wordt daaraan veel aandacht besteed, eerst binnen de sector zelf en daarna richting alle stakeholders en het publiek.

Aandacht voor musici en hun eigenaarschap

Musici willen en kunnen (nog) meer van betekenis zijn voor het NNO als organisatie, bleek in 2018 uit een Medewerkersonderzoek. Om dat idee verder te concretiseren verrichtte een musicus eind 2019 een intern onderzoek naar de organisatiecultuur. Zij kwam in 2020 met de onderzoeksrapportage en een set aanbevelingen, waarin vooral het belang van meer gesprek en onderling vertrouwen naar voren kwam. Al eerder constateerde een NNO-musicus, binnen zijn masterstudie, dat er meer ruimte zou moeten zijn voor initiatieven en ideeën van musici, zodat zij zich binnen hun orkestloopbaan (nog) breder kunnen ontplooiën. Ook voor het contact met het publiek is dat wenselijk, zij kunnen als klassieke muziekkenners veel meer optreden als ambassadeurs van het orkest. Er wordt in dit verband vaak gesproken over

eigenaarschap van musici: door hun stem en hun diverse capaciteiten meer ruimte te geven, voelen zij zich meer verbonden met de organisatie en een toekomstige koers.

De coronacrisis bracht het uitwerken van eigen initiatieven door musici in een stroomversnelling. Al genoemd zijn de oprichting van een denktank tijdens de eerste lockdown, met de artistiek leider en vaste gastdirigent Antony Hermus, over herprogrammering en nieuwe initiatieven. Evenals de online-redactie, die werd opgericht om de verschillende (video, foto, blog/vlog) initiatieven te stroomlijnen richting realisatie en toepassing via de diverse mediakanalen. Musici maakten deel uit van zowel de denktank als de online redactie en realiseerden ook zelfstandig bijzondere filmproducties. Vanwege deze ervaring en het feit dat vanaf oktober opnieuw weken uitvielen is eind 2020 het bij 4.2 genoemde projectbureau voor musici ingericht. De eerste resultaten worden verwacht in 2021.

De aandacht voor publiek bij het samenstellen van het programma

Om met onze programmering ander en nieuw publiek te bereiken is publieksonderzoek belangrijk. We verzamelen en evalueren daarvoor eigen data en die van de concertzalen waar we geregeld komen. Het inspelen op actuele en/of regionale thema's speelt ook een rol bij de programmering, evenals de samenwerking met collega-instellingen, jonge makers en de amateurmuziekwereld. In 2020 bespraken we geregeld analyses en plannen, intern en met samenwerkingspartners, om uit te kristalliseren of, wanneer en hoe die vertaald konden worden in de programmering voor komende seizoenen. Al doende ontwikkelen we onszelf als NNO naar een meer publieksgerichte en zelf producerende instelling. Dat leidde in 2020 tot frequent overleg tussen de teamleiders Orkestzaken en Publiek & Markt, de artistiek leider en de leden van de Artistieke Commissie. Deze transitie vraagt andere capaciteiten en meer tijdsinvestering, dat kan nog beter een plek krijgen in ons opleidingsprogramma en de organisatieprocessen. Zeer inspirerend in dat opzicht is onze samenwerking met onder meer NNT/Guy & Roni en SPOT Groningen, waarmee we in 2020 gericht ontwikkelvraagstukken deelden.



Organisatiecultuur en -structuur nu en in de toekomst

De aanbevelingen uit de eerdergenoemde rapportage over organisatiecultuur zijn deels – waar mogelijk – meteen meegenomen. Tegelijkertijd is in 2020 naar de organisatiestructuur gekeken, vanuit het idee dat de huidige structuur onvoldoende ruimte biedt voor inhoudelijke gesprekken, voor individuele aandacht, ontwikkeling en eigenaarschap van musici. Een werkgroep van vier musici en de teamleider Orkestzaken onderzocht daarom op dit punt de organisatiestructuur in vijf andere Nederlandse orkesten en voerde een interne analyse uit. In 2021 geven we hier verdere invulling aan.

Samen naar een nieuw muziekgebouw

De Groninger gemeenteraad bevestigde eind 2020 dat de voorkeur uitgaat naar het Stationsgebied als locatie voor een nieuw muziekgebouw, ter vervanging van de huidige Oosterpoort: een belofte voor actueel muzikaanbod anno 2030. De aantrekkelijke en ambitieuze plannen voor het muziekgebouw leunen op krachtige samenwerkingsverbanden met de muzieksector en het onderwijs. Het NNO is één van die samenwerkingspartners. Nu de gemeenteraad zo'n serieuze stap heeft gezet gaat het NNO actief

meedenken; een nieuw gebouw is voor het orkest ontzettend belangrijk, als standplaats, repetitie- en concertlocatie, voor een optimale ontvangst van het publiek en het ontwikkelen van programmatische samenwerking met SPOT en onderwijspartners.

De verbinding NNO – SPOT kreeg medio 2020 extra inhoud, met de nauwe samenwerking van de NNO-programmeur met de klassieke muziekprogrammeurs van SPOT. Zij formuleerden hun ideeën in een gezamenlijke klassieke muziekvisie, die voorziet in stevige artistieke interactie tussen SPOT en NNO. Er ligt een bodem voor de toekomst: “samen hoor- en voelbaar maken hoe klassieke muziek zich in de 21ste eeuw verhoudt tot het publiek, tot andere genres, disciplines en culturen, maar ook tot technologische ontwikkelingen en actuele maatschappelijke vraagstukken.”

De directeur van SPOT en haar team waren in 2020 belangrijke medestanders in het uitvinden van een goede omgang met de coronabeperkingen. Zij zorgden er onvermoeibaar voor dat de regelgeving voor de cultuursector maximaal kon worden benut. En gaven uiting aan hun geloof in de waarde van kunst en cultuur, juist in crisistijd.

6.2 Organisatie en Fair Practice

Er werkten in 2020 91 medewerkers in loondienst: 69 musici en 22 kantoormedewerkers (exclusief vrijwilligers, stagiairs, remplaçanten en overige flexibele inzet). In totaal is er 75,3 fte werkzaam in loondienst, exclusief nog enkele openstaande vacatures.

Onderdeel van onze ontwikkeling als symfonieorkest van de toekomst is ook het werken volgens de Code Fair Practice en de Code Diversiteit en Inclusie (6.3). Het NNO werkt volgens de Code Fair Practice door (mee) te werken aan het creëren van een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk. Voor de eigen medewerkers, voor remplaçanten en andere tijdelijke medewerkers en voor de beroepspraktijk van orkestmusici in het algemeen. Dat deden we in 2020 onder andere door aanpassing van de arbeidsvoorwaarden van remplaçanten, door op landelijk niveau mee te werken aan een verbetering van de arbeidsvoorwaarden en door oog te hebben voor de duurzame inzetbaarheid van musici.

Aanpassing arbeidsvoorwaarden

Vanwege de Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB, ingegaan per 1 januari 2020) brachten we het afgelopen jaar met de VvNO de arbeidsvoorwaarden van remplaçanten op hetzelfde peil als die van de vaste musici. Per 1 april 2020

werd een nieuwe cao voor remplaçanten afgesloten, waarin de nieuwe arbeidsvoorwaarden zijn verwerkt. In het najaar vond op basis daarvan een nabetaling plaats over hun inzet vanaf 1 januari 2020. Door corona maakten we relatief weinig gebruik van remplaçanten, waardoor de financiële gevolgen van de WAB pas tastbaar worden in 2021 en daarna. Dan zal ook de spanning toenemen die er is tussen de verdere toepassing van 'fair pay' en een betaalbaar orkestmodel.

Ook is per 1 januari 2020 een nieuwe cao Nederlandse orkesten overeengekomen, evenals een cao Nederlandse orkesten, Bijzondere bepalingen.

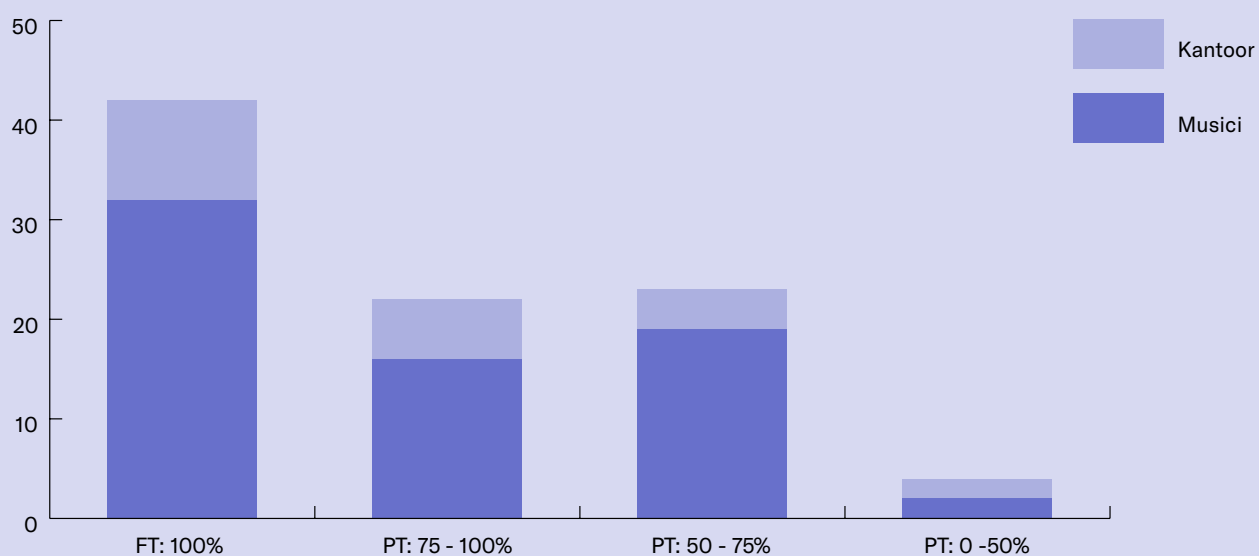
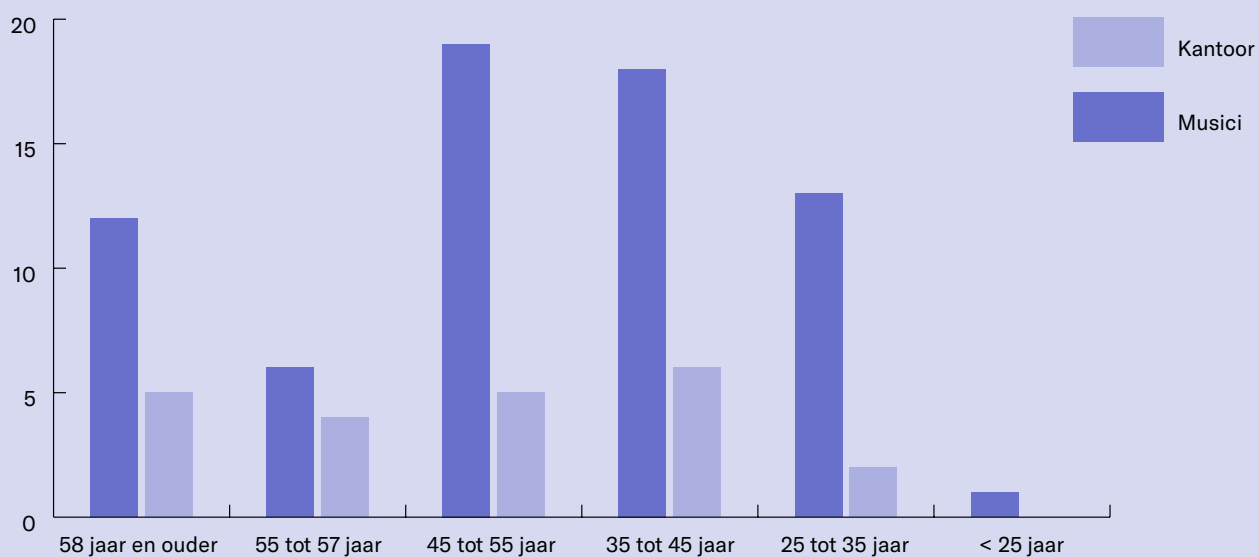
Duurzame inzetbaarheid

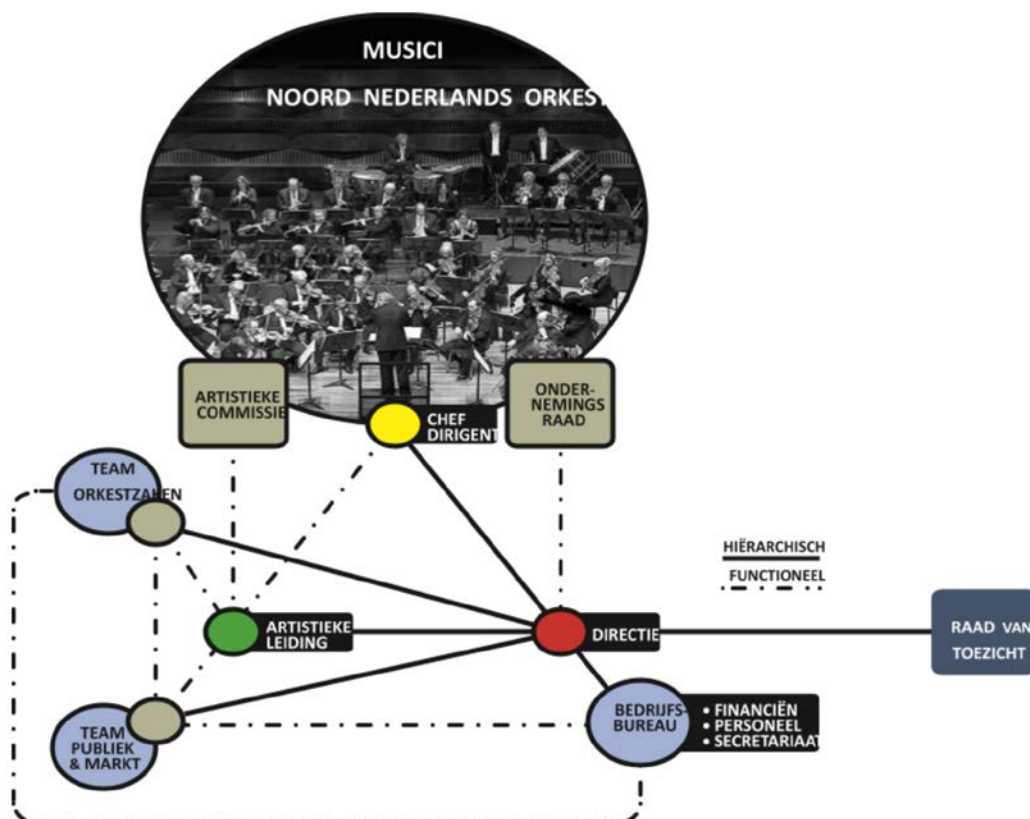
Het NNO draagt er zorg voor dat zijn werknemers in elke levensfase gezond en competent hun werk kunnen doen. Daarvoor zijn in de cao en de begroting regelingen opgenomen, zoals het budget opleiding & ontwikkeling, dat in 2020 werd benut voor bijdragen aan persoonlijke coaching, aan Nederlandse taallessen voor buitenlandse musici, aan Arbo-gerelateerde trainingen gericht op duurzame inzetbaarheid zoals yoga, Alexandertechniek en Thetra, aan cursussen voor OR-leden en aan vakgerichte trainingen en opleidingen in het kader van een tweede loopbaan. Ook het Sociaal



	Musici	Kantoor	Totaal
Aantal medewerkers	69	22	91
Aantal fte	57	18,3	75,3

Geslacht	Musici	Kantoor	Totaal
Man	33	10	43
Vrouw	36	12	48
Totaal	69	22	91





6.3 Diversiteit en Inclusie

Fonds Podiumkunsten droeg bij aan opleidings- en ontwikkelingsactiviteiten, zowel voor individuele musici als voor het NNO als organisatie. Een geplande en zorgvuldig voorbereide collectieve themadag over Energie stond gepland voor 17 maart 2020 – die ging door de coronabeperkingen helaas niet door.

Landelijk orkestprogramma Leren & Ontwikkelen

Het NNO, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en het Balletorkest sloegen in 2020 de handen ineen om een landelijk online aanbod te ontwikkelen voor orkestmusici; een onboarding programma om nieuwe collega's te helpen sneller hun weg te vinden in een orkestorganisatie. Inmiddels heeft dit project de titel *Sound Connection | Express and develop your potential* gekregen en vindt de première plaats in april 2021. Wanneer de pilot succesvol is, breiden we de activiteiten uit naar alle orkesten verenigd in de VvNO.

Onze omgang met de coronamaatregelen

Na de eerste schrik vanwege de lockdown half maart 2020 vonden we al doende onze weg in het omgaan met de coronamaatregelen. We stelden een corona-overlegteam in, om steeds alert en adequaat te kunnen reageren op de wijzigende maatregelen. Na afloop van een persconferentie bespraken we wat er relevant was voor ons, met wie we moesten overleggen (de zalen, agency's, VvNO) en hoe we informatie en besluiten vervolgens snel en compleet naar de rest van de organisatie konden communiceren. We stelden twee coronaprotocolen op, voortbordurend op het landelijk coronaprotocol voor orkesten van de VvNO. Eén voor het orkest en één voor kantoor, om veilig te werken en het besmettingsrisico tot een minimum te beperken.

Vanwege het thuiswerken en het uitvallen van concertproducties vond de interne communicatie bijna volledig online plaats, telefonisch en videobellend via Teams of Zoom. Dat gold eveneens voor de intercollegiale contacten (directeurennetwerk, HR-netwerk, educatienetwerk e.d.) Dit scheelde veel reistijd en bood mogelijkheden om frequenter en efficiënt uit te wisselen. Ook onze NNO-informatiebijeenkomsten en overleggen vonden online plaats, in kleinere groepen. Voordeel daarvan was dat er meer ruimte was voor dialoog. Het online vergaderen, intern en extern, behoort nu tot het dagelijks functioneren en dat blijft voorlopig zo.

Diversiteit en Inclusie zijn evenzeer belangrijke aandachtspunten in onze ontwikkeling naar Orkest van de toekomst. De verhalen en ideeën van nieuwe generaties en Nederlanders met een migratieachtergrond verdienen meer aandacht in de cultuursector. We werkten hier al langer aan, door onze programmadiversiteit, via onze brede waaier aan activiteiten voor het onderwijs en door te spelen op allerlei verschillende locaties, verspreid in Noord-Nederland. Daarbij leren we ook van onverwachtse successen uit het verleden. Zo accordeerden we dat de Nigeriaanse musicus en songwriter Adedeji Adetayo, oud-student van het Prins Claus Conservatorium, kosteloos zijn met het NNO opgenomen compositie mocht gebruiken voor een film over een Yoruba-superster in Nigeria. Zo'n interculturele link is belangrijk voor musicus en orkest. Dit pluspunt bleek nu achteraf en op dergelijke win-win situaties kunnen we in komende gevallen pro-actiever reageren.

We namen ons in de aanloop naar het nieuwe Beleidsplan 2021-2024 voor het onderwerp breder in te bedden in onze organisatie, onder andere in ons HR-beleid. In onze Raad van Toezicht werd een vrouwelijke voorzitter benoemd, we werkten met vrouwelijke dirigenten (Anja Bihlmaier en Nodoka Okisawa) en bij vacatures voegen we inmiddels een uitnodigende diversiteits-alinea toe. Andere voornemens, zoals het opnieuw en breder uitzetten van de Diversiteitsscan (destijds door OCW aangeboden) werd vanwege corona verschoven naar 2021.

7. Financiën, coulance en ondernemerschap



7.1 Financiële bevindingen 2020

Resultaat 2020

- In 2020 ontvingen wij 25.253 bezoekers in de zalen, een kwart van het aantal in 2019. Daarnaast hadden we een bereik van 294.000 online/televisie kijkers en radioluisteraars.
- Het financiële resultaat is € 400.828,-.
- Het totaal aan eigen inkomsten bedraagt € 842.057, afkomstig uit recette kaartverkoop, sponsorinkomsten en fondswerving.
- Het percentage eigen inkomsten is 10,7% en ligt daarmee onder de door OCW gehanteerde norm in deze Kunstenplanperiode van 25%. (in 2019 was dat 35,8 % en in 2018 was dat 30,1%). OCW liet vroegtijdig weten dat deze norm vanwege de pandemie niet wordt meegewogen in de verantwoording. Dat geldt voor alle prestatie-eisen.
- Het financiële resultaat eindigde positief, hetgeen vooral te maken heeft met de forse afname van het aantal activiteiten door corona en de navenant lagere kosten. Geen teken van succes dus, maar het gevolg van een hachelijk jaar, dat zijn schaduw naar komende jaren vooruit werpt. Voor het herwinnen van publiek, het weer geroutineerd en op volle sterkte kunnen functioneren en het te zijner tijd weer inschakelen van meer remplaçants hebben we de ontstane reserve straks hard nodig.
- Voor de jaarcijfers en de toelichting daarop verwijzen we naar de jaarrekening.

Toelichting op het exploitatieresultaat

Zoals te verwachten had corona de grootste invloed op onze begroting, op afstand gevolgd door de effecten van de invoering van de Wet Arbeidsmarkt in Balans. Onze financiële situatie werd sterk negatief beïnvloed door het stilleggen van onze activiteiten, de gederfde inkomsten uit kaartverkoop en het doorbetalen van gecontracteerde remplaçanten, artiesten, zaalhuur en andere partijen. Door de situatie ingegeven maakten we in april op pragmatische basis een aangepaste werkbegroting. Om overzicht te houden voegden we alles wat door corona 'overhoop was gehaald' samen tot één activiteitenbudget. Voor de zomervakantie maakten we een bemoedigende herstart, om te wennen aan de 1,5 meter opstelling, protocollen en het beproeven van streaming. Voor alle door annulering gedupeerde Nederlandse artiesten en toeleveranciers hanteerden we een eigen coulanceregeling.

Toen werd ook de extra steunbijdrage van de Rijksoverheid voor BIS-instellingen bekend, waar we ontzettend blij mee waren. Hiermee konden we het najaar tegemoet met een aangepast programma waarmee wij – schatten wij toen in – weer konden uitpakken, naast een 'tweede spoor' van kleinere activiteiten. Dat ging anders. Na de vakantie gingen we 'veilig' van start met concertstreaming en repetities zonder publiek. De openluchtconcerten vervielen, evenals de opera. Daarvoor in de plaats kwamen, van september tot de 'tweede golf' en daarna tot eind van het jaar, opnieuw alleen kleinere bezettingen. De vele annuleringen leidden behalve tot weinig inkomsten ook tot een ander effect: veel uitgaven vielen (grotendeels) weg, zoals kosten voor inhuur dirigenten, solisten, remplaçanten, zaalhuur, vervoer en productiekosten. De kansen waarmee wij ons weer een actief en ambitieus symfonieorkest wilden tonen, verdwenen als sneeuw voor de zon. Dat levert wrang genoeg een positief effect op ons financieel resultaat.

Dit is voor het niet benutte deel toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Want, en ook dat is anders dan we in de zomer van 2020 konden bevroeden, die hebben we heel hard nodig in 2021 en wellicht ook in 2022. In die jaren moeten we onze weg zien te vinden in een ongewis cultuurlandschap: overleven alle concertzalen de crisis, herstelt het consumentenvertrouwen voldoende, is er straks voor alle vooruitgeschoven activiteiten enthousiast en betalend publiek of overstelpen we de markt? Tegelijkertijd willen we investeren in de toekomst, zorgen dat we zo snel mogelijk de band met het publiek herstellen. Bezien of online activiteiten op langere termijn bijdragen aan ons verdienmodel. De financiële doorrekening van ons activiteitenplan 2021 toont dat wij een tekort verwachten van ongeveer € 610.000 voor 2021. Voor de duidelijkheid voegen we onze begroting 2021 verderop toe.

Publieksinkomsten, subsidies en steunmaatregelen

De publieksinkomsten zijn € 497.049 waar € 1.501.231 was begroot. De toekenning van de rijkssubsidie ging net als in 2019 en 2018 gepaard met een ruimere loon-prijscompensatie (indexering). Hiermee kon de loonstijging voor musici en kantoorpersoneel, plus de gestegen kosten voor de inzet van remplaçanten als gevolg van de Wet Arbeidsmarkt in Balans worden bekostigd. De rechtstreekse bijdrage van de Noordelijke overheden was zoals begroot, inclusief hun bijdrage aan het project *Beethoven/In Vrijheid*. Indirect dragen sommige Noordelijke overheden bij via steun aan evenementen waarbij het NNO een grote rol speelt, zoals de Provincie Groningen aan openluchtconcert Pura Vida en de Gemeente Leeuwarden aan City Proms. Deze vonden vanwege corona niet plaats.

Begroting 2021

	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Begroot 2021
Baten			
Publieksinkomsten	1.449.645	1.519.230	346.998
Sponsoring, bijdragen en fondsen	537.213	632.300	462.959
Subsidie	6.870.138	7.085.138	7.040.138
Totaal Baten	8.856.996	9.236.669	7.850.094
Percentage eigen inkomsten	35,4%	34,6%	11,5%
Lasten			
Personeelslasten directie en kantoorteam	1.059.568	1.094.071	1.084.484
Materiële beheerslasten (o.a. huisvesting, kantoorkosten, afschrijvingen)	399.063	325.300	339.426
Personeelslasten orkest en inspectie	5.964.995	6.153.805	5.494.951
Materiële activiteitenlasten (o.a. muziek, repetitie, productie, vervoer en publiciteit)	1.524.911	1.875.629	1.445.163
Af: bijdrage in de kosten voor innovatie/vernieuwing	-50.000	-50.000	-
Af: bijdrage in de kosten voor frictie	-50.000	-50.000	-
Totaal Lasten	8.848.538	9.348.804	8.364.023
Overige baten en lasten	-11.446	-3.500	-3.500
Taakstelling extra kosten a.g.v. de Wet arbeidsmarkt in Balans (WAB)		-120.000	
Coronabudget			100.000
Resultaat	19.903	11.365	-610.428*

* Het geprognosticeerde tekort 2021 kan worden gedekt uit de bestemmingsreserve corona.

Risico-analyse

	Financieel risico	Dekking
Wegvallen van ervaren/ gespecialiseerd personeel	60.000	Weerstandsvermogen
Arbeidsrisico's in het kader van de Wet arbeidsmarkt in Balans	50.000	Weerstandsvermogen
Tegenvallers of overmacht publieksinkomsten o.a. door Corona	100.000	Weerstandsvermogen
Stijgende personeelskosten CAO (zonder compensatie subsidie)	150.000	Weerstandsvermogen
Overige risico's (o.a. Frictie)	150.000	Weerstandsvermogen
	510.000	

Met de concertzalen werden maatafspraken gemaakt, op basis van het landelijk uitgebrachte advies met aanbevelingen voor schadeafhandeling in de Podiumsector van de 'commissie van wijzen'. Het kwam er op neer dat de geringe inkomsten (uit ticketverkoop of donaties) en de geleden schade in redelijkheid en billijkheid met elkaar gedeeld moesten worden. Op de momenten dat er maar dertig bezoekers in de zaal ontvangen konden worden, gingen veel kleine zalen dicht en de grote zalen gingen over tot het verhuren van de zaal. Bij de bezoekerscapaciteit op 1,5 meter waren er meer deals mogelijk. Steeds voelden wij een gezamenlijke inspanning om de situatie het hoofd te bieden, publiek zo goed mogelijk te informeren en concerttickets te annuleren of om te boeken. In dat laatste geval konden bezoekers het bedrag terugvragen, een voucher aanvragen of het bedrag doneren aan het orkest.

Op 1 juli werd duidelijk dat het NNO als BIS-instelling in aanmerking komt voor de steunmaatregelen van de rijksoverheid voor de cultuursector. Het extra bedrag (ca. € 758.500 voor 2020, met uitloop naar 2021) werd toegekend als vrij besteedbaar, om het hoofd te bieden aan de gevolgen van corona en nieuwe activiteiten in relatie daarmee. Er werd door het rijk niet specifiek omschreven hoe het zogenaamde 'trickle down effect' bereikt moest worden, voor alle in de kunstsector actieve zzp'ers en andere creatieve professionals. We hebben daarom besloten tot een eigen coulancregeling (met bij annulering een uitkering van 30% van het originele contract). Met de Groningse rijksge subsidieerde kunstinstellingen besloten we in het najaar allemaal naar draagkracht een bijdrage te leveren voor een 'snelloket', waarop creatieve professionals en kleine instellingen via de Kunstraad een beroep kunnen doen. Door de veelvuldige lockdown-maatregelen was direct gerichte steun aanbieden door het verstrekken van opdrachten en het organiseren van extra activiteiten maar zeer beperkt mogelijk.

Steunmaatregelen andere partijen

Het NNO ontving geen andere financiële overheidssteun, daarvoor kwamen we niet in aanmerking vanwege het als BIS-instelling van de Rijksoverheid ontvangen steunpakket. We ontmoetten wel veel begrip van beleidsmedewerkers en bestuurders voor de coronacomPLICaties. Voor een aantal voor 2020 toegezegde bijdragen uit fondsen en sponsoring is uit coulancre toestemming gegeven die door te schuiven naar 2021 of 2022. Over het algemeen zijn de prestatieverplichtingen versoepeld door alle overheden. Voor de bijdragen van fondsen en sponsors wordt de oorspronkelijke, een aangepaste, of toekomstige inspanning geleverd.

Toelichting op de financiële positie

De bovengenoemde inkomsten en uitgaven en de afwijkingen ten opzichte van de begroting leidden ertoe dat het saldo van € 400.828,- aan de algemene reserve is toegevoegd. De solvabiliteit is 57%. Dit percentage zal de komende jaren dalen richting 25%-30% door bestedingen ten laste van de bestemmingsreserve innovatie/frictie (zoals opgenomen in de meerjarenbegroting bij ons Beleidsplan 2021-2024) en uit het bestemmingsreserve corona. Onze liquiditeitsratio is 3,1 en geeft de indicatie dat wij op korte termijn goed aan kortlopende schulden kunnen voldoen. De norm voor een gezonde liquiditeit ligt meestal boven de 1. Op basis van beide kengetallen is sprake van een gezonde financiële positie en een solide financiële situatie.

Verwachtingen over de toekomst, de impact van corona en ondernemerschap

De coronapandemie heeft lange termijn effecten voor het NNO. Een heel aantal voorgenomen activiteiten in ons Beleidsplan 2021-2024 kan alsnog worden uitgevoerd, maar is verschoven in de meerjarenplanning. Sommige activiteiten blijven in de planning staan, maar worden in omvang teruggebracht, zoals de opera in 2021 naar een gezelschap van acht musici. Of een aantal concerten wordt vervangen door een concertstreaming. We zullen flexibel moeten omgaan met deze veranderingen. Om ook op langere termijn heelhuids uit de coronacrisis te komen hebben we een aantal strategische veranderingen doorgevoerd.

Vanuit de Vergoedingsregeling Cultuur creëerden we het Corona investeringsplan 2021. We verwachten dat we in dat jaar maar 10% van onze inkomsten genereren uit publieksbezoek en fondsen/sponsoring. Het plan gaat daarom uit van investeringen in kleinschalige optredens, kansen voor streaming via de regionale omroepen, via online middelen inzetten op contacten met diverse publieksgroepen (ouderen, jongeren en Vrienden van het NNO), verbeteren van ons instrumentarium via het Instrumentenfonds en het opvangen van de gevolgen van de Wet Arbeidsmarkt in Balans. Daarnaast hebben we voor 2021 eenmalig een coronabudget geraamd van € 100.000; hieruit kunnen we aanvullende investeringen en onvoorziene uitgaven bekostigen. Met nog te ontvangen steun voor 2021 versterken we onze vermogenspositie door een bestemmingsreserve corona aan te vullen, daaruit kunnen we in de jaren 2021 en 2022 initiatieven financieren en tegenslagen opvangen.

Ons weerstandsvermogen bestaat naast de bestemmingsreserve ook uit onze algemene reserve. Die is opgehoogd met het rekeningresultaat 2020 en bedoeld om de mogelijke financiële effecten van de door ons geïnventariseerde risico's op te vangen. Zie tabel op pagina 38.



De langdurige effecten op ons verdienmodel zijn lastig te voorspellen; minder publieksinkomsten beschouwen we als een zekerheid, maar nieuwe kansen kunnen zich aandienen. Het bereik van onze digitale producties is winst, maar vooralsnog niet qua opbrengst. De omroepen dragen weliswaar bescheiden bij, maar hun kijkers/luisteraars genieten gratis. We volgen de ervaringen met digitale streamingplatforms, daarin wordt voorlopig door orkesten vooral geïnvesteerd, maar weinig verdiend. Het succes op dit punt van ITA Amsterdam, met gestreamde theatervoorstellingen, ligt in hun aan de online kijkers aangepaste regie en opnametechniek.

Daar kunnen wij van leren, reden waarom we in maart 2021 onze gestreamde concertregistraties uitgebreid evalueren. We richten ons in eerste instantie op het vergroten van ons publieksbereik en onze naamsbekendheid. Met bijzondere activiteiten begin 2021 (geluidsopnamen van een Friese film, 'zoom sessies') richten we ons op een bevestiging van ons innovatieve imago. Op termijn levert dat publiek op en kaartverkoop. Onze vaste subsidie stelt ons in staat om onze vaste kosten te bekostigen. Vanuit deze basis gaan we, zodra dat mogelijk is, weer bouwen en groeien in onze orkestbezetting en de activiteiten.

7.2 Vriendenvereniging, sponsors, fondsen, donateurs

Vrienden van het NNO

De Vrienden, nu 2.800, zijn heel belangrijk voor het NNO. We ontwikkelden in 2020 een strategisch plan om de groep Vrienden groter en diverser te maken en de band met het orkest te versterken. Rndom concerten nieuwe vrienden maken was niet mogelijk, vanwege de veiligheidsregels. Daarom investeerden we samen met de vereniging in het behoud van het ledental. Met kerst verscheen een speciale uitgave van het Vrienden Magazine in de vorm van een lifestyle blad, met mooie interviews, fotoreportage en verdiepende artikelen. Samen met het Vriendenbestuur wordt publieksonderzoek voorbereid naar de ideale post-corona concertcondities en gewerkt aan ledenwervingscampagnes.

Sponsors

Hanzevast Shipping en Vastgoed bestond in 2020 25 jaar. Zij sponsoren al jaren het in Noord-Nederland goedbezochte Nieuwjaarsconcert. Vanwege hun jubileum namen ze nu een exclusief *Hanzevast Nieuwjaarsconcert* af voor hun gasten in feestelijke stijl. In maart stond het familieconcert *Beethoven is jarig* gepland, als benefietconcert voor het Beatrix Kinderziekenhuis. Dit concert kon helaas niet plaatsvinden. De meeste sponsors van het NNO zijn concertsponsors; samen met genodigde relaties bezoeken zij een concert via een totaalarrangement (inleiding, catering, meet&greet met musici). Een groot aantal sponsors bezocht met gasten het concert *Symphonic Tribute to Avicii*. Daarna waren er geen sponsorconcerten meer.

Ieder jaar organiseert het NNO een Gala in oktober. Ruim twintig partners nemen een tafel af voor hun relaties, meer dan 200 gasten genieten van deze bijzondere avond. Ondanks dat we een aangepaste versie hadden samengesteld, moesten we vanwege de aangescherpte maatregelen in oktober toch besluiten het Gala te annuleren.

We prijzen ons gelukkig met de goede band die wij hebben met onze zakelijke relaties. De economische situatie maakt het zeer moeilijk om momenteel nieuwe sponsors te werven. Het accent ligt op behoud van en binding met de huidige relaties.

Gildeleden en donateurs

Doordat er grotendeels geen concert gerelateerde activiteiten konden plaatsvinden, was het aangaan van nieuwe donateurschappen en gildeleden lastig. Ondanks dat we de huidige gildeleden niet konden ontvangen bleven zij het NNO trouw en verlengden ze allemaal hun

lidmaatschap, dat is in de jaarrekening van het NNO-instrumentenfonds terug te vinden. Met de aanmelding van een nieuw lid in 2020 en de consolidering van de anderen ligt het totaal nu op tien exclusieve leden. Met de donateurs en gildeleden hielden we persoonlijk contact.

Fondswerving

De werving onder cultuur- en vermogensfondsen leverde voor diverse projecten het onderstaande op.

- Voor het talentontwikkelingsproject *Beethoven/ In Vrijheid*, dat we in aangepaste vorm realiseerden, werd € 115.000 toegekend door de drie Noordelijke provincies, Fonds21 en het V-fonds.
- Voor *Move it!*, de interdisciplinaire voorstelling voor het vmbo/vso/praktijkonderwijs die het NNO in coproductie met Club Guy and Roni produceert, werd in totaal € 180.000 toegekend door Fonds Cultuurparticipatie, het VSBfonds en door Fonds21. De uitvoering en budgetten van *Move it!* zijn in overleg met het onderwijs en fondsen doorgeschoven naar 2022 en 2024.
- Voor het Pieter Roelf Jeugdconcert *Rafiq* werd € 52.500 toegekend, door Zabawas, Turing Foundation, FB Oranjewoud en Stichting het Nieuwe Stads WeesHuis. Deze editie werd tot nader order uitgesteld.
- Voor opleidingskosten en trainingsdagen is een bijdrage ontvangen van € 9.800 van het Sociaal Fonds Podium Kunsten. Het Fonds Podiumkunsten kende € 19.000 toe voor een compositieopdracht aan Jan Peter de Graaff. Deze compositie wordt in 2021 uitgevoerd.
- Stichting Beringer Hazewinkel stelde voor de periode 2017-2020 jaarlijks een budget van
- € 85.000 beschikbaar voor het aantrekken van internationale topsolisten. Van deze groep (zie 1.1 Toen alles nog kon, en wat niet doorging) werd alleen pianist Jean-Efflam Bavouzet ontvangen in de productie onder leiding van James Judd *Iedereen houdt van Ludwig*.
- Voor het online educatieproject *Spring in het orkest* ontvingen wij van de fondsen Van Zadelhoff en Nijkerk samen € 30.000.

Culturele ANBI

Het NNO is door de Belastingdienst aangemerkt als 'Algemeen Nut Beogende Instelling' (ANBI). Dit houdt in dat giften aan onze organisatie zijn vrijgesteld van schenk- en erfbelasting. Het bedrag dat men schenkt, komt dus volledig ten goede aan het orkest.

8. Toezicht

8.1 Raad van Toezicht

Kort verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) kwam in 2020 bijeen op 24 januari, 25 en 27 maart, 1 juli, 18 september en 18 december. De volgende onderwerpen kwamen aan de orde:

- Jaarrekening en jaarverslag 2019
- Begroting 2020, 2021, meerjarenperspectief en interimcontrole
- Beleidsplan 2021-2024
- Covid19-pandemie: bedrijfsvoering en impact
- Onderzoeken naar bedrijfscultuur en bedrijfsstructuur
- Fair Practice Code
- Governance Code Cultuur
- Zoektocht nieuwe voorzitter Raad van Toezicht
- Monitoring door ministerie OCW en Raad voor Cultuur

- Overleg met Noordelijke overheden / Cultuurpijlerschap / relatiebeheer
- Innovatie, bijzondere / maatschappelijke projecten en duurzame ontwikkelingen
- Toekomstvisie Vereniging van Nederlandse Orkesten: *Symfonieorkesten als platform voor topmusici in Nederland*
- Voortgang privacywetgeving AVG
- Zoektocht chef-dirigent

Samenstelling en rooster van aftreden Raad van Toezicht

De samenstelling van de RvT is gewijzigd in 2020. Er zijn geen wijzigingen in de nevenfuncties van de RvT-leden. De nevenfuncties van onze nieuwe voorzitter, Jannewietske de Vries, zijn hieronder toegevoegd.

Naam	Functie	Benoemd per	Herbenoemd	Einde periode	Herbenoemd	Einde periode	Termijn
Jannewietske de Vries (J.A.)	Voorzitter	01.10.20		01.10.24			1
Henk Pijlman (H.J.)	Voorzitter	01.06.11	19.06.15	01.06.19	22.03.19	01.10.20	2,5
Petra Smeets (P.H.J.)	Lid	01.09.17		01.09.21			1
Jorrit Volkers (J.)	Lid	01.01.15	01.01.19	01.01.23			2
Wim Vos (A.W.)	Lid	28.09.16		28.09.20	18.09.20	28.09.24	2
Jurriaan Wentink (J.R.)	Lid	01.09.17		01.09.21			1
Annelize Wilpstra (A.M.W.)	Lid	01.01.16		01.01.20	20.12.19	01.01.24	2
Ingeborg Walinga (I)	algemeen directeur/ bestuurder	01.06.11					

Nevenfuncties Jannewietske de Vries

- Vicevoorzitter Veiligheidsregio Fryslân
- Bestuurslid BNG Cultuurfonds
- Bestuurslid Vereniging Zuiderzeegemeenten
- Lid bestuurscommissie Veiligheidshuis Fryslân
- Lid Bestuur en Begeleidingsorganisatie SAMIJ
- Lid Dagelijks Bestuur Waterrecreatie NL

8.2 Governance Code Cultuur (GCC)

Als Stichting NNO kennen we sinds 2008 een raad-van-toezicht model, om goed bestuur en toezicht te waarborgen. De acht principes uit de GCC 2019 alsook de ANBI-vereisten worden nageleefd en uitgedragen. Het naleven van de GCC wordt jaarlijks besproken in de RvT, de Ondernemingsraad (OR), plenaire vergaderingen en beschreven in de jaarverslagen. De GCC is verankerd in onze statuten, het directiereglement en het RvT-reglement. De RvT houdt toezicht op en geeft, ook ongevraagd, advies aan de algemeen directeur/bestuurder met betrekking tot het formuleren en realiseren van de doelstellingen, strategie en het beleid van het NNO. Voor de leden van de RvT zijn competentieprofielen van toepassing, die bij een (her) benoeming steeds opnieuw tegen het licht worden gehouden. Bij de samenstelling van de RvT letten we op een goede spreiding: in geografische herkomst, balans man/vrouw, leeftijd, deskundigheid en diversiteit. De RvT-leden ontvangen geen bezoldiging.

In 2020 vond een externe zoektocht plaats naar een nieuwe voorzitter, waarbij ook onze Ondernemingsraad betrokken was. Per 1 oktober 2020 werd Jannewietske de Vries benoemd als voorzitter van het NNO. Zij vervangt daarmee Henk Pijlman die het NNO negen jaar lang op fantastische wijze heeft vertegenwoordigd.

De verdeling van taken en bevoegdheden tussen de algemeen directeur/bestuurder en de RvT is vastgelegd in bovengenoemde reglementen en statuten. De RvT evalueert jaarlijks zijn eigen functioneren, dat van de algemeen directeur/bestuurder en dat van de onafhankelijke accountant. Tijdens deze evaluatie komen jaarlijks ook de GCC principes aan bod. Uitkomsten en verbeterpunten van de evaluatie worden vastgelegd. De leden van de RvT zijn onafhankelijk. In 2020 vond de zelfevaluatie op 18 september plaats. Het jaarlijkse remuneratie-gesprek met de algemeen directeur/bestuurder werd op 27 november gevoerd. Omdat de RvT in 2020 nauwelijks live bij elkaar kon komen, vonden de vergaderingen veelal plaats via Teams.

Tussentijds gaf de algemeen directeur/bestuurder de RvT gevraagd en ongevraagd (financiële) informatie over de bedrijfsvoering en de gevolgen hiervan voor het NNO tijdens de Covid19-pandemie. De financiële auditcommissie van de RvT ondersteunde deze met het toezicht op, onder meer, de opzet van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, het financiële verslagleggingsproces en de instelling en handhaving van daarbij horende interne procedures en de relatie met de accountant. De auditcommissie had daartoe regelmatig overleg met de algemeen directeur en de controller voordat de analyses en stukken werden voorgelegd aan de RvT.

Personele wet- en regelgeving en het beloningsbeleid zijn onder andere geborgd in de CAO orkesten. In 2020 zou de OR een scholingsplan formuleren om nog beter beslagen ten ijs te komen in haar overleg met en advisering aan de bestuurder. Dit is wel in gang gezet, maar vanwege corona en de ontwikkeling van een landelijke toekomstvisie voor de orkesten nog niet afgerond. Door de bijzondere omstandigheden heeft een delegatie van de RvT geen OR overlegvergadering kunnen bijwonen in 2020. Dit wordt in 2021 weer opgepakt.

De RvT heeft zeer zorgvuldig gekeken naar de impact van de Covid19-pandemie op de formatie van het orkest, de gevolgen voor het al dan niet verlengen van tijdelijke dienstverbanden en voor het kunnen inzetten van remplaçanten vanaf het ingaan van de lockdowns. Ook stemde de RvT in met een coulanceregeling voor remplaçanten, dirigenten en solisten, om enige financiële verlichting te brengen voor deze groepen.

Verslag vertrouwenspersoon

Sinds 2015 kunnen medewerkers zich wenden tot een onafhankelijke vertrouwenspersoon. Koosje Looijenga is de vertrouwenspersoon NNO, zij voerde in 2020 één adviesgesprek. Daarnaast sprak zij met de directeur onder andere over de positie van de vertrouwenspersoon binnen het NNO en de voortgang van het onderzoek naar de organisatiecultuur.

9. Activiteitenoverzichten 2020

De PMC's staan beschreven in hoofdstuk 1.3 Publiek.

Nieuwjaarsconcerten

PMC 1 & 2

2 januari	De Oosterpoort, Groningen
3 januari	De Nieuwe Kolk, Assen
4 januari	De Lawei, Drachten
5 januari	Ogterop, Meppel
7 januari	De Harmonie, Leeuwarden
8 januari	De Oosterpoort, Groningen
9 januari	Geert Teis, Stadskanaal
11 januari	Stadthalle, Wilhelmshaven
15 januari	Theater Sneek, Sneek
10 januari	Atlas Theater, Emmen
14 januari	De Klinker, Winschoten
DIRIGENT	Rossen Gergov
SOLIST	Adina Aaron – sopraan
TCHAIKOVSKY	Uit Symfonie nr.3 Scherzo
TCHAIKOVSKY	Eugen Onegin: "Und sei's mein Untergang" (Briefscène)
ROSSINI	l'Italiana in Algeri: Ouverture
VERDI	La Traviata: "E strano... Ah fors'è lui... Sempre libera"
SUPPÉ, VON	Leichte Kavallerie
PUCCINI	Madame Butterfly: Tu, Tu piccolo Iddio
STRAUSS	Carmen Quadrille
BIZET	Carmen: "L'amour est un oiseau rebelle" (Habanera)
GERSHWIN	Porgy and Bess: "Summertime"
STRAUSS JR.	Tik Tak Polka
STRAUSS JR.	Im Krapfenwaldl
STRAUSS JR.	Eljen a Magyar op 332
LEHÁR	Die lustige Witwe: "Vilja, o Vilja"
LEHÁR	Encore : Giuditta: "Meine Lippen, sie küssen so heiss"
STRAUSS SR.	Radetzky Mars op.228 (Encore)
BLOCH	Uit de Baal Shem: deel 2: Nigun (alleen 8 januari)
PRCHAL	Phoenix (alleen 8 januari)



NNO Goes HaFaBra

PMC 2 & 4: Educatie en Talent

18 januari	De Harmonie, Leeuwarden
DIRIGENT	Johan de Meij
MEIJ, DE	Ceremonial Fanfare
MEIJ, DE	Sinfonietta no. 1
HAAN, DE	Uit The Book of Urizen: part 1 The Vision and part 2 Creation
MEIJ, DE	Symphony no. 2 The Big Apple

From scratch on: Zing mee met het Requiem van Mozart

PMC 2 & 3 & 4: Educatie en Talent

26 januari	De Harmonie, Leeuwarden
DIRIGENT	Jules van Hessen
SOLISTEN	Anna Marthe Schuitemaker – sopraan Victoria Cassano – mezzo sopraan Joel Williams – tenor Jasper Leever – bas
MOZART	Requiem in d kl.t. KV 626 (versie: Süßmayr)

Symphonic Tribute to Avicii

PMC 2

30 januari	De Oosterpoort, Groningen
31 januari	De Nieuwe Kolk, Assen
1 februari	Atlas Theater, Emmen
4 februari	Concertgebouw, Amsterdam
6 februari	TivoliVredenburg, Utrecht
7 februari	De Lawei, Drachten
DIRIGENT	Dirk Brossé
SOLISTEN	Anneke van Giersbergen – zang Niels Geusebroek – zang

DIRK BROSSÉ	Ouverture for Orchestra
AVICII	Dear boy
AVICII	Heart upon my sleeve
AVICII	The days
AVICII	Levels
AVICII	Lonely together
AVICII	Liar liar
AVICII	For a better day
AVICII	Without you
AVICII	Seek Romance
AVICII	Hey Brother
AVICII	Fade into Darkness
AVICII	Hope there's someone
AVICII	I could be the One
AVICII	Superlove
AVICII	Shame on me
AVICII	Lay me down
AVICII	Waiting for Love
DIRK BROSSÉ	In memoriam Avicii
AVICII	Wake me up
AVICII	Addicted to you
AVICII	You make me
AVICII	Hey Brother

Beethoven en zijn erfgenamen

PMC 3

Stream NPO Radio 4 – 24 februari 2020

13 februari	De Nieuwe Kolk, Assen
14 februari	De Harmonie, Leeuwarden
15 februari	De Oosterpoort, Groningen

DIRIGENT	Anja Bihlmaier
SOLISTEN	Nelson Goerner – piano Thijs de Vlieger – div. Noëlle Weidmann – cello Nicholas Robert Thayer – keyboard Anna Raadsveld – presentatie

REICH	Music for ensemble and orchestra
VLIEGER, DE	Eclipse for cello, electronics and orchestra
LISZT	Totentanz voor piano en orkest
BEETHOVEN, VAN	Symfonie no.3 op.55 in Es gr.t. "Eroica"

250 JAAR BEETHOVEN

In the club: Feest met Watermusic van Händel

PMC 2 & 3

27 februari	Neushoorn, Leeuwarden
28 februari	De Tamboer, Hoogeveen

DIRIGENT	Jasper de Waal
HÄNDEL	Watermusic: delen 1-10
HÄNDEL	Variant in F major HWV 331/1
MUSSORGSKY	Schilderijtentoonstelling voor blazersensemble

Iedereen houdt van Ludwig

PMC 1

5 maart	De Oosterpoort, Groningen
6 maart	TivoliVredenburg, Utrecht

DIRIGENT	James Judd
SOLIST	Jean-Efflam Bavouzet – piano

ROUSSEL	Symfonie no.4 op.53 in A gr.t.
BEETHOVEN, VAN	Concert voor piano en orkest no.5 op.73 in Es gr.t.
STRAVINSKY	Pétrouchka (versie 1947)

250 JAAR BEETHOVEN



Pianoconcert van Chopin en 'Pastorale' van Beethoven

PMC 1

11 maart	Geert Teis, Stadskanaal
----------	-------------------------

DIRIGENT	Pavel Baleff
SOLIST	Nino Gvetadze – piano

SCHUBERT	Ouverture im Italianischen Stile in C Op. 170
CHOPIN	Concert voor piano en orkest no.2 op.21 in f kl.t.
BEETHOVEN, VAN	Symfonie no.6 op.68 in F gr.t. "Pastorale"

250 JAAR BEETHOVEN

Lunchconcert Oosterpoort met o.a. Verklarte Nacht

PMC 1

Stream SPOT

1 juli De Oosterpoort, Groningen

DIRIGENT Antony Hermus

STRAVINSKY Octet voor blazers
SCHOENBERG Verklarte Nacht op.4

Klassieke topstukken

PMC 1

Live stream Omrop Fryslân, RTV Drenthe en RTV Noord
(website)

3 juli De Oosterpoort, Groningen

DIRIGENT Antony Hermus

DVORÁK Uit Symphonie nr.9 deel 1
MOZART Concert voor fluit en harp deel 1
SCHUMANN Uit Symphonie nr. 3 deel 4
STRAUSS JR. Die Fledermaus:Overture
BEETHOVEN, VAN Uit Symphonie nr.7 deel 4
BRAHMS Hongaarse dans no.5 (Encore)
BEETHOVEN, VAN Symfonie no.7 op.92 in A gr.t.
DEBUSSY Danse sacrée et danse profane

Zomerconcert Groningens Ontzet

PMC 1 & 2

28 augustus De Oosterpoort, Groningen
29 augustus De Oosterpoort, Groningen

DIRIGENT Nuno Coelho
SOLISTEN Rosanne Philippens – viool
Eric Robillard – presentator

volksliederen
TOMASI Fanfares liturgiques
VAUGHAN WILLIAMS The lark Ascending
BRAHMS Variaties over een thema van J.Haydn
op.56a in Bes gr.t.

In Vrijheid & Beethoven 7

PMC 1 & 2 & 4: Educatie en Talent

9 september De Oosterpoort, Groningen
10 september De Lawei, Drachten
11 september De Oosterpoort, Groningen
12 september De Nieuwe Kolk, Assen

DIRIGENT Antony Hermus

KAZEMIER From Darkness to Light
MEIJER Even slapen
GRAAF, DE Silence
ZAJAC Red Sky/ Sailor
BAKVLA Grateful
ZAJAC Red Sky/ Sailor
BAKVLA Grateful
JORICK Onvergeten
MELLOW Cold Streets
YRSA/MADELIEF Zweef Weg
BEURSKENS Little Warrior Child
YRSA/MADELIEF Zweef Weg
PLOEGER Baffling haze
BEURSKENS Little Warrior Child
PLOEGER Baffling haze
BEETHOVEN, VAN Symphonie nr. 7 deel 1,2 en 4

250 JAAR BEETHOVEN

ENGAGEMENT

NNO & Erwin de Vries

PMC 2

23 september De Oosterpoort, Groningen
24 september Het Kielzog, Hoogezand

DIRIGENT Frans-Aert Burghgraef
SOLIST Erwin Vries – zanger

VRIES, DE Doe (kleine bezetting)
VRIES, DE In de polder (kleine bezetting)
VRIES, DE Laifdelang
STAAL Geef mie dien blues (kleine bezetting)
STAAL Credo mien bestoan (kleine bezetting)
STAAL t' Hoogelaand (kleine bezetting)
VRIES, DE Lözze grond (kleine bezetting)
VRIES, DE T' Bewies (kleine bezetting)
VRIES, DE Ooit (kleine bezetting)
VRIES, DE Dicht tegen mie aan
VRIES, DE Mis die zo (kleine bezetting)
VRIES, DE Widde hoeske, leutje Ulsda (kleine bezetting)

NNO & Elske DeWall

PMC 2

24 september	Theater Sneek, Sneek
25 september	Theater De Koornbeurs, Franeker
26 september	De Lawei, Drachten

DIRIGENT	Rolf Verbeek
SOLIST	Elske de Wall – zang

WALL, DE	It Wetter
WALL, DE	Omarm
WALL, DE	Heb het even lief
WALL, DE	I have Nothing
WALL, DE	Kald Sunder Dei
WALL, DE	Always remember us this way
WALL, DE	Dunsje My de Leafde ut
WALL, DE	Aint Nobody
WALL, DE	Rise up
WALL, DE	Flash Light Earth Song
WALL, DE	Cream
WALL, DE	Nije Dei

Nino Gvetadze speelt Mozart, Nodoka Okisawa leidt Strauss

PMC 1

Live stream NPO Radio 4

1 oktober	De Harmonie, Leeuwarden
2 oktober	De Oosterpoort, Groningen
4 oktober	Concertgebouw, Amsterdam

DIRIGENT	Nodoka Okisawa
SOLIST	Nino Gvetadze – piano

MOZART	Concert voor piano en orkest no.14 in Es gr.t. KV 449
STRAUSS	Der Bürger als Edelmann: Suite op.60

Symphonic Jazz

PMC 1 & 2 & 3

9 oktober	De Oosterpoort, Groningen
-----------	---------------------------

DIRIGENT	Antony Hermus
SOLISTEN	Aidan Mikdad – piano Joost van Rheeden – klarinet

BERNSTEIN	On the Town: Three Dance Episodes deel 3: Times Square: 1944
-----------	--

WEILL	Kleine Dreigroschenmusik
SHAW	Concerto for Clarinet
GERSHWIN	Rhapsody in blue
GERSHWIN	Rialto Ripples

Nationale Master Orkestdirectie

PMC 4: Educatie en Talent

10 november	De Oosterpoort, Groningen
-------------	---------------------------

DIRIGENT	Fergus McAlpine
SOLIST	Katherine Weber – sopraan

MAHLER	Symfonie. nr. 4 arr. Klauss Simon
--------	-----------------------------------

Nationale Master Orkestdirectie Masterclass

PMC 4: Educatie en Talent

11 november	De Oosterpoort, Groningen
-------------	---------------------------

BEETHOVEN, VAN	Symfonie nr. 2 deel 1
BEETHOVEN, VAN	Symfonie no.2 deel 2
MENDELSSOHN	Fingalshöhle
HAYDN	Symphonie 98 deel 4
OTTERLOO	Serenade
STRAVINSKY	Dumbarton Oak

Nuno Coelho en Hannes Minnaar, besloten concert

PMC 1

26 november	De Oosterpoort, Groningen
27 november	De Lawei, Drachten

DIRIGENT	Nuno Coelho
SOLIST	Hannes Minnaar – piano

SCHOENBERG	Verklärte Nacht op.4
MOZART	Concert voor piano en orkest no.21 in C gr.t. KV 467

Hermus dirigeert Strauss & Van Otterloo

PMC 1

10 december De Oosterpoort, Groningen
11 december De Oosterpoort, Groningen

DIRIGENT Antony Hermus

STRAUSS Serenade voor blazers op.7 in Es gr.t.
CAGE 4'33"

STRAUSS Metamorphosen in Es gr.t. voor 23
solostrijkers

OTTERLOO Serenade

Kerstconcert

PMC 1 & 2

*Live stream Omrop Fryslân (website en TV), RTV Drenthe
(website en TV) en RTV Noord (website, TV en facebook)*

17 december De Oosterpoort, Groningen

DIRIGENT Risto Joost

SOLISTEN Stefanie True – sopraan
Nynke Heeg – presentator
Louise Kemény – sopraan
Barbara Kozelj – alt
Lauriane Chenais – harp
Francesco Gatti – fluit

SCHEIDT Hark the Herald Angels sing
In dulci jubilo

HÄNDEL Uit de Messiah: Rejoice

HÄNDEL Uit de Messiah: But who may abide (alt)

HÄNDEL Messiah: "O thou that tellest"

HÄNDEL Messiah: "How beautiful are the feet"

HÄNDEL Uit de Messiah: He shall feed his Flock
(sopr en alt)

DEBUSSY Syrinx

BRITTEN Interlude uit Ceremony of Carols voor
harp solo

HÄNDEL Music for the Royal Fireworks
Encore: God rest ye merry Gentlemen
Encore: Es ist ein Ros entsprungen

TCHAIKOVSKY Uit de Notenkraker op.71: Trépak

TCHAIKOVSKY Uit de Notenkraker op.71: no.14
Pas de deux

TCHAIKOVSKY Ouverture 1812 op.49

Kleinschalige activiteiten

Datum	Locatie	Activiteit	Bezoekers
18 januari	Neushoorn, Leeuwarden	Masterclass voor Friese Hafabra musici in samenwerking met Fulkaan	9 deelnemers
25 januari	Grand Theatre, Goningen	Eliën. Samenwerkingsproject met kunstenaarscollectief ZuHause. Première in Grand Theatre	200
14 februari	De Harmonie, Leeuwarden	Eliën. Samenwerkingsproject met kunstenaarscollectief ZuHause. Foyeroptreden als voorprogramma NNO concert	50
15 februari	De Oosterpoort, Groningen	Eliën. Samenwerkingsproject met kunstenaarscollectief ZuHause. Foyeroptreden als voorprogramma NNO concert	50
5 maart	De Oosterpoort, Groningen	Workshop Leiderschap & Teamwork door dirigent aan medewerkers Gronings bedrijf	80
12 juni t/m 4 juli	Diverse locaties	Solo voor twee. Eén op één concerten op diverse locaties met diverse musici.	162

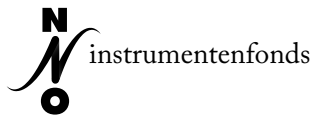
Kamermuziek

Datum	Locatie	Activiteit	Bezoekers
12 januari	Norg, Margarethakerk	Poulenc trio	50
19 januari	Hoogezand, het Kielzog	Dubbelriet ensemble	85
19 januari	Schiermonnikoog	Famoso trio	30
2 februari	Haren, Dorpskerk	Pianokwartet	160
9 februari	Hoogeveen, De Tamboer	Salieri nonet	55
9 februari	Oosterhesselen, N.H. Kerk	Trio Orient	60
16 februari	Hoogezand, het Kielzog	NNO strijkkwartet	80
16 februari	Veenwouden, Schierstins	Barok trio	40
16 februari	Schiermonnikoog	Dubbelriet ensemble	40
1 maart	Workum, Doopsgezinde Kerk	Hestia sextet	35
1 maart	Aduaderzijl, 't Waarhuis	Trio Lichtentaler	30
8 maart	Hoogeveen, De Tamboer	Giacometti kwintet	80
8 maart	Eelde, De Buitenplaats	Winnaars Prinses Christina Concours 2019	130
20 september	Oudeschans, Garnizoenskerk	Duo viool piano	60
4 oktober	Eelde, De Buitenplaats	Messing and piano	20
4 oktober	Vries, Bonifatiuskerk	Cello duo	60
22 november	Hoogezand, het Kielzog	Giacometti kwintet	60
6 december	Hoogeveen, De Tamboer	Ensemble Aparte	60
13 december	Hoogezand, het Kielzog	Winnaars Prinses Christina Concours 2019	60
Totaal			1195

10. Subsidiënten, fondsen, sponsors & samenwerkingspartners



Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap



provinsje fryslân
provincie fryslân

provincie Drenthe



Gemeente Leeuwarden



FB Oranjewoud



OBW
OLD BURGER WEESHUIS

ZABAWAS

VSBfondsen,
iedereen doet mee

FONDS 21



FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL



Nijkerk Holding BV



Podium.TV





